

จดหมายเหตุ

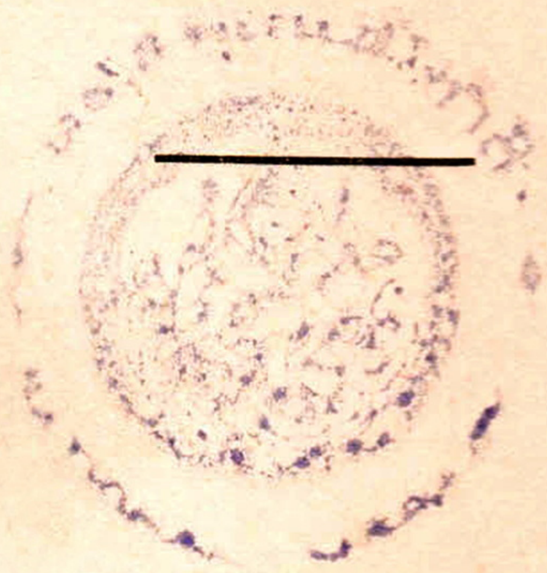
พระบาทสมเด็จ ฯ พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

และ

สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี

เสด็จพระราชดำเนินประพาสจังหวัดลำพูน

พุทธศักราช ๒๔๖๙

พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานฌาปนกิจศพ

เจ้าหญิงลำเจียก ณ ลำพูน

ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม

วันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๐๗

จดหมายเหตุ

พระบาทสมเด็จฯ พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

และ

สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี

เสด็จพระราชดำเนินประพาสจังหวัดลำพูน

พุทธศักราช ๒๔๖๙

พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานฌาปนกิจศพ

เจ้าหญิงลำเจียก ณ ลำพูน

ณ เมรุวัดมกุฎกษัตริยาราม

วันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๐๗

959.3057
จ 131 ส

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

959.3057
ส 131ค
ฉบับที่ 1

หนังสือไม่มีจำหน่าย

คำนำ

เนื่องในงานฌาปนกิจศพ เจ้าหญิงลำเจียก ณ ลำพูน กำหนดวันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๐๗ ณ เมรุวัดมกุฎกษัตริยาราม หม่อมราชวงศ์หญิงภาณีพิจิตร ชุณหะมาน ผู้เป็นธิดา ได้มาแจ้งแก่เจ้าหน้าที่กองวรรณคดีและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร ขออนุญาตพิมพ์หนังสือเรื่องเกี่ยวกับจังหวัดลำพูนเพื่อแจกสนองคุณในงานนี้ เจ้าหน้าที่จึงแนะนำให้พิมพ์เรื่อง จดหมายเหตุพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว และ สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีพระบรมราชินี เสด็จพระราชดำเนินเลียบมณฑลฝ่ายเหนือและมณฑลพายัพ พระพุทธศักราช ๒๔๖๙ คัดเฉพาะตอนที่เกี่ยวกับจังหวัดลำพูน ซึ่งในการเสด็จพระราชดำเนินประพาสมณฑลฝ่ายเหนือครั้งนั้น เจ้านายในตระกูล ณ ลำพูน รวมทั้งเจ้าหญิงลำเจียก ณ ลำพูน ได้มีส่วนร่วมในการถวายการต้อนรับด้วย ดังมีปรากฏในเนื้อเรื่องหนังสือนี้ หม่อมราชวงศ์หญิงภาณีพิจิตร ก็พอใจยินดีรับไปจัดพิมพ์

กรมศิลปากร ขออนุโมทนาในกุศลราศีทักษิณานุปทานกิจที่หม่อมราชวงศ์หญิงภาณีพิจิตร ชุณหะมาน ได้บำเพ็ญอุทิศสนองคุณ เจ้าหญิงลำเจียก ณ ลำพูน ผู้เป็นมารดา และได้มีศรัทธาจัดพิมพ์หนังสือแจกเป็นวิทยาทานในงานปลงศพครั้งนี้ ขออำนาจกุศลทั้งปวง จงเป็นปัจจัยส่งเสริมให้ เจ้าหญิงลำเจียก ณ ลำพูน ได้ประสบแต่อิฏฐคุณมนุญผล เสวยสุข-สมบัติในสัมปรายภพ สมดังเจตจำนงของเจ้าภาพทุกประการ เทอญ.

กรมศิลปากร

๒๖ มิถุนายน ๒๕๐๗

เจ้าหญิงลำเจียก ณ ลำพูน

ชาตะ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๔๔๒

มรณะ ๘ กรกฎาคม ๒๕๐๓

ประวัติ

เจ้าหญิงลำเจียก ณ ลำพูน เกิดเมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๔๒ ณ คุ้มหลวงเก่า ถนนวังขวา จังหวัดลำพูน เป็นธิดาคนหัวปีของเจ้าจักรคำขจรศักดิ์ (เจ้าผู้ครองนครลำพูนองค์สุดท้าย) กับเจ้าหญิง ชานแก้ว ณ ลำพูน มีพี่น้องรวมทั้งสิ้น ๘ คน คือ:—

๑. เจ้าหญิงลำเจียก ณ ลำพูน

๒. เจ้าหญิงวรรณรา ณ ลำพูน

๓. เจ้าพงศ์ธาดา ณ ลำพูน

๔. เจ้ารัทธาธร ณ ลำพูน (ถึงแก่กรรม)

๕. เจ้าหญิงประกายคำ ทองใหญ่

๖. เจ้าสุริยา ณ ลำพูน

๗. เจ้าวรทัศน์ ณ ลำพูน

๘. เจ้าพัฒนา ณ ลำพูน

เมื่อเยาว์วัยได้เข้าศึกษาในโรงเรียนวิทยาคมในจังหวัดลำพูน เจ้าหญิงลำเจียก เป็นผู้ที่มีความสามารถอย่างยอดเยี่ยมในการทอผ้ายก ซึ่งแม้ในปัจจุบันนี้ก็ยังหาผู้ที่มีความสามารถทัดเทียมได้ยาก เพราะท่านมีพรพิเศษ

ในการประดิษฐ์ลวดลายได้อย่างประณีตงดงาม และแปลกพิสดารกว่าผู้อื่น ลวดลายสวยงามอันเกิดจากสมองของท่านนี้ ได้ตกอยู่กับบรรดาญาติ และพรรคพวกของท่านทำอาชีพแนวเดียวกันจนกระทั่งทุกวันนี้ ชื่อเสียงของท่านจึงเป็นที่ลือเลื่อง และยอมรับนับถือกันเรื่อยมา

หลังจากที่ได้สมรสกับหม่อมเจ้าเกียรติประวัติ เกษมสันต์ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๒ และมีธิดา ๑ คน คือ ม.ร.ว. หญิง ภาณีพิจิตร ชุณหะมาน แล้วหลายปีต่อมา เจ้าหญิงลำเจียกได้กลับไปอยู่ยังจังหวัดลำพูนบ้านเกิด และได้ตั้งโรงงานอุตสาหกรรมทอผ้าขึ้นอีกครั้งหนึ่ง และได้ประกอบอาชีพส่วนตัวนี้เรื่อยมาจนถึงบั้นปลายของชีวิต

เจ้าหญิงลำเจียก เป็นผู้ที่ฝักใฝ่ในพระบวรพุทธศาสนาอย่างแท้จริง ได้มีศรัทธาอุปสมบทพระภิกษุ สามเณร และทำบุญกุศลเสมอเป็นเนืองนิตย์ มีใจเมตตากรุณา โอบอ้อมอารี จนปรากฏว่าเป็นที่เคารพรักใคร่ของบุคคลทั่วไป

เจ้าหญิงลำเจียกเริ่มป่วยด้วยโรคความดันโลหิตสูง มาตั้งแต่ปี ๒๔๙๕ ครั้นถึงปี ๒๕๐๑ เส้นโลหิตฝอยแตกจนกลายเป็นอัมพาต ตลอดเวลาได้รับการรักษาพยาบาลจากแพทย์อย่างใกล้ชิด แต่อาการยังคงทรงอยู่เรื่อยมา จนในที่สุดได้ถึงแก่กรรมอย่างสงบ เมื่อวันที่ ๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๓ สิริรวมอายุได้ ๖๑ ปี

จดหมายเหตุ

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว และ สมเด็จพระนางเจ้า รำไพพรรณี พระบรมราชินี เสด็จประพาสจังหวัดลำพูน

เมื่อปีขาล พ.ศ. ๒๔๖๙*

พระราชปรารภ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชดำริว่า

หัวเมืองมณฑลฝ่ายเหนือเป็นเมืองที่ตั้งมาแต่โบราณกาล บางเมืองบางสมัยถึงได้ใช้เป็นราชธานีในสยามประเทศนี้ ทั้งประกอบด้วยเป็นเมืองที่มีนักปราชญ์ชั้นเอกเลื่องลือนาม ผู้ทรงไว้ซึ่งความรู้ความสามารถในศิลปวิทยาการต่าง ๆ จะเห็นได้จากหลักฐานคือโบราณวัตถุที่ได้ประดิษฐ์คิดสร้างขึ้นด้วยฝีมืออันประณีตบรรจงของนายช่างผู้เชี่ยวชาญสมัยโบราณ ซึ่งยังมีเป็นพยานอยู่ในบัดนี้ตามที่ปรากฏแล้ว และที่ค้นพบใหม่อยู่เนือง ๆ ทั้งหัวเมืองในมณฑลพายัพ นับว่ายังไม่มีสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินในกรุงรัตนโกสินทร์พระองค์ใดได้เคยเสด็จพระราชดำเนินไปเลย จริงอยู่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก (บางทีพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยด้วย) และพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จไปแล้ว แต่เสด็จไปเมื่อยัง

---

* คัดจาก จดหมายเหตุเสด็จเลียบมณฑลฝ่ายเหนือและมณฑลพายัพ เมื่อปีขาล พ.ศ. ๒๔๖๙

มิได้ราชาภิเษกเป็นพระมหากษัตราธิราช เพราะฉะนั้น หากครั้งนี้ได้เสด็จพระราชดำเนินขึ้นไปยังมณฑลพายัพ ก็ต้องนับว่าพระองค์เป็นสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินในกรุงรัตนโกสินทร์พระองค์แรก ที่ได้เสด็จพระราชดำเนินขึ้นไปยังมณฑลนั้น

อีกประการหนึ่ง การเสด็จพระราชดำเนินเลียบหัวเมืองมณฑลน้อยใหญ่ยังเป็นโอกาสให้ได้ทอดพระเนตรภูมิประเทศถิ่นฐานบ้านเมือง ทรงทราบความเป็นไปอันเนื่องด้วยสุขด้วยทุกข์ตลอดถึงการทำมาหาเลี้ยงชีพของข้าขอบขัณฑสีมาอาณาจักรทั่วไป ได้ทรงพบเห็นสิ่งต่าง ๆ มากอย่าง สำหรับจะได้นำมาเป็นเครื่องทรงพระราชดำริดัดแปลงแก้ไขสิ่งที่พ้นสมัย ผดุงสิ่งที่ดีอยู่แล้วให้คงดีตลอดไป และพยายามให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นสมกับที่ทรงดำรงตำแหน่งเป็นประมุขของชาต พระราชจรรยาเช่นนี้ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวพระบรมชนกาธิราช ได้ทรงกระทำเป็นเยี่ยงอย่างอันดีมาแล้ว ต่อมาในรัชกาลของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระบรมเชษฐาธิราชก็ได้ทรงพระราชนิยมในการเสด็จพระราชดำเนินตามหัวเมืองมณฑลเช่นเดียวกัน ผลของการเสด็จพระราชดำเนินปรากฏว่า มีแต่กระทำให้ราชการบ้านเมืองทวีความเจริญในทางก้าวหน้า เมื่อดังนี้ จึงเป็นการสมควรยิ่งที่จะทรงอนุวัตรตามพระราชจรรยาดังเช่นสมเด็จพระบรมชนกาธิราชและสมเด็จพระบรมเชษฐาธิราชได้ทรงประพฤติเป็นทิฏฐานุคติมาก่อนแล้วนั้น ทั้งเป็นการทรงแสดงความเคารพต่อสมเด็จพระบรมชนกาธราช และสมเด็จพระบรมเชษฐาธิราชด้วยอีกส่วนหนึ่ง

เนื่องด้วยพระราชปรารภดังกล่าวแล้วนี้ จึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้กำหนดวันที่ ๖ มกราคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๙ เป็นวันพระฤกษ์ที่จะ

เสด็จพระราชดำเนินโดยทางรถไฟขึ้นไปยังมณฑลพายัพ มีกำหนดเวลาประมาณเดือนเศษ จึงจะเสด็จกลับสู่กรุงเทพพระมหานคร

เตรียมการก่อนเสด็จ

โดยที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้กำหนดวันเสด็จพระราชดำเนินเป็นการแน่นอนดังนี้ สมุหเทศาภิบาลมณฑลพิษณุโลกและมณฑลพายัพ จึงได้บันทึกรับสั่งของนายพลเอก สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงลพบุรีราเมศวร์ เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ซึ่งทรงพระดำริในการที่จะจัดการรับรองให้ถูกต้องตามพระราชประเพณี ส่งไปให้ผู้ว่าราชการจังหวัดในมณฑลสำหรับใช้เป็นหลักคิดอ่านจัดการรับรองสนองพระเดชพระคุณ

ความมุ่งหมายอันเป็นส่วนใหญ่ในบันทึกนั้น ประมวลใจความกล่าวได้เป็น ๔ ประการ คือ ว่าด้วยทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ตระเตรียมการเนื่องในการเสด็จบางอย่างประการหนึ่ง กรมและกระทรวงต่าง ๆ แบ่งหน้าที่กันจัดการรับเสด็จประการหนึ่ง วางระเบียบการรับเสด็จของจังหวัดไหนจะต้องจัดการรับเสด็จอย่างไร เพื่อให้ต้องพระราชประสงค์ประการหนึ่ง กำหนดเวลาระยะทางเสด็จพระราชดำเนินประพาสทอดพระเนตรสถานที่ จัดที่ประทับร้อนประทับแรม และพระราชพิธีพระราชทานพระแสงราชศัสตราสำหรับเมืองประการหนึ่ง ใน ๔ ประการนี้ สำหรับประการสุดท้ายจักงดไม่กล่าวในที่นี้ เพราะจักมีปรากฏในตอนเสด็จพระราชดำเนินข้างหน้า จักนำมากล่าวเฉพาะ ๓ ประการข้างต้นดังนี้

โปรดเกล้า ฯ ให้เตรียมการเสด็จบางอย่าง

การบางอย่างที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ตระเตรียมให้เสร็จก่อน

เสด็จพระราชดำเนินนั้น คือ

๑. กระบวนที่ไปจากกรุงเทพ ฯ ให้แบ่งเป็น ๒ กระบวน คือ กระบวนหลวง และกระบวนพนักงาน

กระบวนพนักงานไปล่วงหน้าบ้าง ตามกระบวนหลวงบ้าง สุดแต่หน้าที่ราชการ

กระบวนหลวงนั้น กำหนดจำนวนคนเป็น ๒ กระบวน คือ

(๑) กระบวนใหญ่ รวมทั้งสิ้นที่จะโดยเสด็จทางรถไฟ

(๒) กระบวนน้อย ที่จะโดยเสด็จทางอันจำต้องไปแต่ด้วยกระบวนรถยนต์ จำนวนคนต้องไปแต่น้อย

๒. เสนาบดีที่กำหนดให้โดยเสด็จพระราชดำเนินนั้น ชั้นต้นตกลงว่า สมเดจพระเจาพยาเธอ เจาพากรมหลวงลพบุรีราเมศวร เสนาบดกระทรวงมหาดไทย กับพระเจ้าพี่ยาเธอ กรมหลวงกำแพงเพ็ชร์อัครโยธิน เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์และคมนาคม แต่ครั้นจวนเวลาเสด็จพระราชดำเนินเข้าสมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงลพบุรีราเมศวร์ ทรงพระประชวรนายแพทย์แนะนำให้ทรงพัก และห้ามขาดมิให้ทรงตรากตรำพระองค์ดังนี้ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมหลวงกำแพงเพ็ชร์อัครโยธิน ตามเสด็จพระราชดำเนินในกระบวนหลวงแต่พระองค์เดียว กระทรวงอื่น ๆ เป็นแต่แต่งข้าราชการไปโดยเสด็จตามหน้าที่

๓. จำนวนผู้โดยเสด็จ ให้อนุโลมตามลักษณะการแบ่งกระบวนดังกล่าวแล้วออกเป็น ๒ พวก คือพวกหนึ่ง โดยเสด็จในกระบวนหลวง อีกพวกหนึ่งไปล่วงหน้า มีรายพระนามและนามโดยละเอียดดังต่อไปนี้

ขบวนหลวง

พระบรมวงศานุวงศ์

๑. กรมพระดำรงราชานุภาพ

๒. กรมหลวงกำแพงเพ็ชร์อัครโยธิน

๓. กรมหมื่นอนุวัตน์จาตุรนต์

๔. หม่อมเจ้าอมรทัต

๕. หม่อมเจ้าถาวรมงคลวงศ์

๖. หม่อมเจ้าพีรพงศ์

ฝ่ายใน

๑. ท้าวสมศักดิ์

๒. นางสนองพระโอษฐ์ (หม่อมหลวงคลอง)

๓. นางพระกำนัล (ม.ร.ว. พันธุ์ทิพย์ เทวกุล)

๔. นางจ่ายวด

๕. นางรองกวด

๖. นางรองชิต

๗. นางสาวทองคำ

มหาดเล็กห้องพระบรรทม

๑. นายเสน่ห์หุ้มแพร

๒. นายรองสุจินดา

มหาดเล็กกองตั้งเครื่อง

๑. นายจ่าเรศ

๒. นายชิตหุ้มแพร

๓. นายสนิธ หุ้มแพร
๔. นายรองพินิจราชการ
๕. ร.ส.ต. สมสวาสดิ์ โชติกเสถียร
๖. ว่าที่ ร.ส.ต. เพื่อง จันทนดิลก
๗. ว่าที่ ร.ส.ต. เพ็ง รัตนผัสสะ

แผนกซักฟอก

๑. นายเติม เนียมผลิผล
๒. จีนเบี้ยว

แผนกวรภาชน์

๑. นายจ่ายวด
๒. หลวงยงเยี่ยงครู
๓. ว่าที่ ร.ส.ต. ไข่ จันทรวัต
๔. ว่าที่ ร.ส.ต. ชาย บุรุษหงส์
๕. ว่าที่ ร.ส.ต, จ้าย กองสาร
๖. ว่าที่ ร.ส.ต. อุ่น ฉายุณหะ
๗. พันเด็กชาโท ชิต เปรมสุวรรณ

แผนกครัวพระเครื่องต้นฝรั่ง

๑. นายอามัว
๒. นายบังเหลียง
๓. นายวุ้น
๔. นายตัน บุญเกิด

กองพระราชพิธีมหาดเล็ก

๑. พระอุดมภัณฑาภิรักษ์

๒. ขนวิโรจน์ประภา

๓. ว่าที่ ร.ส.ต. ริด กรมสุต

๔. พันจ่าเด็กชา ชม สีเรือง

๕. พันจ่าเด็กชา พัด พัชรจามร

กรมมหาดเล็กเวรสิทธิ์

๑. พระยาไพชยนตเทพ

๒. พระพิบูลย์พิริยภาพ

๓. หลวงธรินทรภักดี

๔. นายวน สุวรรณทัต

กรมราชเลขาธิการ

๑. พระบริรักษ์กฤษฎีกา

๒. หลวงพิจิตร์ราชสาส์น

๓. เสมียน

กรมราชเลขานุการในพระองค์

๑. พระสมัครราชกิจ

กรมพระตำรวจหลวง

๑. พระยามหาเทพ

๒. พระอินทรเทพ

๓. พระราชวรินทร์

๔. พระพรหมบริรักษ์

กรมวัง

๑. พระยาเทวาธิราช

๒. พระสกลพิมาน

๓. หลวงคชศักดิ์

๔. นายเง็ก น้อยประสาน

กรมภูษามาลา

๑. พระยาวงศาภรณ์ภูษิต

๒. หลวงทิพภักดี

๓. ขุนพิพัฒน์ภูษิต

๔. ขุนเทพภูษิต

แผนกพระแสงต้น

๑. พระยาอัคนีสราภัย

๒. หลวงสนิทอาวุธ

๓. ขุนทิพมงคล

แพทย์

๑. นายร้อยเอก ทอง กาญจนปาณ

๒. นายสิบเสนารักษ์

๓. พลเสนารักษ์

กรมราชองครักษ

๑. พระพิชัยชาญณรงค์

๒. หลวงพิชัยศรแผลง

๓. นายเรือเอก สวัสดิ์ นีละนิธิ

ขบวนล่วงหน้า

กรมบัญชาการกระทรวงวัง

๑. พระยาอิศรพัลลภ

๒. หลวงพิจิตร์วรการ

๓. หลวงศรีนัจวิสัย

กองบังคับการมหาดเล็กเวรศักดิ์

๑. พระยาบริหารราชมานพ

๒. นายฉลองนัยนาถ

๓. ว่าที่รองเสวกตรี ตั้ง ทรรพวสุ

มหาดเล็กห้องพระบรรทม

๑. นายรองชัต

มหาดเล็กกองตั้งเครื่อง

๑. หลวงศักดิ์ นายเวร

๒. ม.ร.ว. ประมวลศรี โศภางค์

แผนกวรภาชน์

๑. หลวงประโมทกระยานุกิจ

๒. พันจ่าเด็กชา มา อติสุคนธ์

แผนกครัวพระเครื่องต้นฝรั่ง

๑. หลวงวรเดชพิสิษฐ์

๒. นายกงเจียง

๓. นายฮง

แผนกห้องพระเครื่องต้นไทย

สายที่ ๑
๑. พระนมสาย
๒. นางเยื้อน
๓. นางสาย
๔. นายหงิม
๕. นางสนิธ (หรั่ง ยอดบุตร)
๖. นางจั๋มลั๋ม
๗. นางแสง
๘. ขุนสุภัตรการกำหนด

สายที่ ๒
๑. หม่อมแก้ว
๒. นายฮวย
๓. นายไป
๔. นายแปลก
๕. นางย้อย
๖. นายเส็ง
๗. นางสาวปลั๋ม
๘. นายเสงี่ยม

กรมมหาดเล็กเวรสิทธิ์
เจ้าหน้าที่ตรวจสถานที่และพลับพลา

๑. พระยาพิพิธไอสูรย์
๒. พระยาราชพัสดุอภิมัณฑ์
๓. นายสวัสดิ์ อมรบุรานนท์

๔. นายเย็น พุ่มพวง

คนแต่งพลับพลาที่ ๑

๑. พระอภรักษ์อมพรสถาน
๒. ว่าที่ ร.ส.ต. เชย เวณุนันท์
๓. พันเด็กชาโท อบ เฉยเคารพ
๔. เด็กชา สว่าง บัวสาย
๕. เด็กชา สงวน พูลทวีธรรม

พลับพลาที่ ๒

๑. พระกันภยุบาทว์
๒. พันจ่าเด็กชา กาพย์ เกศกาวะยะ
๓. ร้องเสวกตรี สรอย สุกรเกยูร
๔. พันเด็กชาเอก ปุ่น นุชผ่องใส
๕. พันเด็กชาเอก ไล้ ชูศรีเพลิศ

พลับพลาที่ ๓

๑. พระราชเสวก
๒. ว่าที่ ร.ส.ต. สาตร์ วาสิกบุตร
๓. พันเด็กชาเอก จันทร์ มานิชยกุล
๔. เด็กชา สี เงินรูปงาม
๕. เด็กชา เหมอน มวงอยู

แผนกคลังพิมานอากาศ

พลับพลาที่ ๑

๑. ขุนราชบรรยง

๒. ว่าที่ ร.ส.ต. ปุย เริกสำราญ

๓. พันเด็กชาเอก ฉัน มงคลกนก

พลับพลาที่ ๒

๑. พระรัตนาศน์พิทักษ์

๒. พันเด็กชาเอก ใจ คงอุสาหะ

๓. พันเด็กชาโท เสริม เทศถิ่นค้า

กรมพระราชพิธีกระทรวงวัง

แผนกกระบวน

๑. พระรามเภรี

๒. นายเต๊ย รอดรื่อผิด

๓. นายนล วัฒนานนท

๔. นายม่วง แสงเอก

๕. นายวาด (สำรอง)

กรมสนมพลเรือน

๑. พระยาประสานพิธีกร

๒. พระจันทราทิตย์

๓. ขุนบำเรอวรภาร

๔. นายสวัสดิภักดี

๕. ว่าที่ ร.ส.ต. นายมีใจภักดิ์

๖. ว่าที่ ร.ส.ต. ขุนพรหมสุรศักดิ์

๗. พันทนายโท ปริก วงศ์สนม

๘. พันทนายโท วอน เกิดลำเจียก

๙. พันทนายโท เฉื่อย ฉ่ำแฉล้ม
๑๐. พันทนายโท ชื่น พุ่มเกตุ
๑๑. พันทนายตรี น้อย เศวตสูตร์

แผนกพระราชกุศล

๑. พระศุภรัตกาษายานุกิจ
๒. รองเสวกตรี บาง กัณหานนท์
๓. นายหยัด
๔. นายบน
๕. นายชม

แผนกพราหมณ์พิธี

๑. หลวงราชมุนี
๒. หลวงญาณสยมภู
๓. พราหมณ์ผล เศตพราหมณ์
๔. พราหมณ์เผื่อน พุกพันธุ์

แผนกพราหมณ์พฤฒิบาศ

๑. หลวงเทพาจารย์
๒. พราหมณ์พุ่ง สิริพราหมณกุล

กรมภูษามาลา

๑. ขุนอภัยภูษา
๒. พันทนายโท แม้น มายุสิริ

กรมรองงาน
เมืองเชียงราย

๑. ขุนสนิธใจรักษ์

๒. นายรุน ห้อยหิรัญ

๓. นายแสวง แก้วประกาย

๔. นายภู จันทร์เรืองรอง

๕. นายบุญ พร่ำสอนง่าย

เมืองเชียงใหม่

๑. ขุนชื่นใจจิตร์

๒. นายบุญ เสมาใหญ่

๓. นายแป๊ะ สร้อยสุวรรณ

๔. นายตุย สุปภาษ

๕. นายแจ่ม

กรมสังฆการ

๑. พระยาวุฒิการบดี

๒. หลวงศิริเดชธรรม

๓. รองอำมาตย์ตรี ฮะ เมฆอรุณ

๔. รองอำมาตย์ตรี อ่อน

๕. นายสง่า สุกกะสิกร

๖. นายอ่อน มิลินทากาศ

๔. เครื่องแต่งตัวผู้ที่โดยเสด็จ เพื่อจะมิให้ต้องขนเครื่องแต่งตัวไปมาก และอากาศอาจหนาว ฝ่ายทหารใช้เครื่องแบบสนาม ติดเครื่องราชอิสริยาภรณ์แทน ครึ่งยศ เต็มยศ ฝ่ายพลเรือนใช้เครื่องแบบสีกากีแทนเสื้อขาว กางเกงดำแถบทอง

กรมและกระทรวงต่าง ๆ แบ่งหน้าที่กันจัดการรับเสด็จ

เนื่องจากที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตระเตรียมการเกี่ยวกับการเสด็จบางอย่างดังกล่าวแล้ว เจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นหัวหน้ากรมและกระทรวงต่าง ๆ จึงได้ทำความตกลงแบ่งสันปันหน้าที่จัดการรับเสด็จดังนี้

๑. กระทรวงมหาดไทย เป็นพนักงานจัดการรับเสด็จในท้องที่ จัดที่ประทับ จัดที่พัก และเลี้ยงราชบริพาร จัดการอนามัย

๒. กระทรวงพาณิชย์และคมนาคม เป็นพนักงานจัดพาหนะสำหรับกระบวนเสด็จ และพาหนะรับส่งพนักงานที่ไปจากกรุงเทพฯ กับตรวจตราแต่งทาง และเลี้ยงในรถไฟ ถ่ายรูปและส่งข่าวบอกหนังสือพิมพ์ในการเสด็จ

๓. กระทรวงกลาโหม เป็นพนักงานจัดล้อมวงที่ประทับทุกแห่ง และจัดที่ประทับเฉพาะที่เมืองลำปางแห่งหนึ่ง นอกจากนั้น จัดรับเสด็จประพาสโรงทหาร

๔. กระทรวงพระคลังฯ จ่ายเงินและตรวจบัญชี

๕. กระทรวงธรรมการ จัดพระสงฆ์

๖. กรมราชเลขาธิการ เตรียมเครื่องราชอิสริยาภรณ์ สัญญาบัตร และพนักงานแต่งข่าวลงราชกิจจานุเบกษา

๗. กรมมหาดเล็ก เป็นพนักงานแต่งห้องที่ประทับ กับจัดพระเครื่องต้น และคุมเงินท้ายที่นั่ง และของพระราชทาน

๘. ราชบัณฑิตยสภา แต่งและพิมพ์หนังสือนำทางเฉพาะซึ่งกรมรถไฟยังไม่ได้พิมพ์

อนึ่ง การเสด็จพระราชดำเนินเลียบมณฑลคราวนี้ มีนัยต่างกันอยู่กล่าวคือมณฑลพิษณุโลกเป็นมณฑลชั้นใน การจัดรับเสด็จก็จัดตามระเบียบและประเพณีอย่างมณฑลชั้นใน ส่วนมณฑลพายัพเป็นเมืองประเทศราชมา

แต่ก่อน การรับเสด็จเจ้านาย เวลาเสด็จขึ้นไปใกล้จะถึงเมือง เขามีพิธีแห่เข้าเมืองอย่างหนึ่ง เมื่อเสด็จถึงเมืองแล้ว มีพิธีทูลพระขวัญอีกอย่างหนึ่ง แต่ในการเสด็จเลียบมณฑลพายัพครั้งนี้ พิธีทั้ง ๒ อย่างดังกล่าวแล้ว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ไปรวมทำที่จังหวัดเชียงใหม่แห่งเดียว ส่วนการรับเสด็จของจังหวัดอื่นในมณฑลพายัพ คงให้จัดอย่างมณฑลชั้นใน

โดยอาศัยบันทึกรับสั่งของสมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงลพบุรีราเมศวร์ ได้ประทานพระมติในการที่จะจัดการรับรองสนองพระเดชพระคุณเป็นหลักอยู่แล้วนั้น เพื่อที่จะให้การรับเสด็จสำเร็จลุล่วงไปอย่างดีที่สุดที่สามารถจะกระทำได้ จังหวัดต่าง ๆ ในมณฑลพิษณุโลก และมณฑลพายัพจึงต่างตระเตรียมการโดยแบ่งสันปันหน้าที่กันจัดการรับเสด็จ *

จังหวัดลำพูนเตรียมการรับเสด็จ

ในการรับเสด็จพระราชดำเนินจังหวัดลำพูนนั้น บรรดาเจ้านายข้าราชการในจังหวัดลำพูนได้แบ่งปันหน้าที่กันตระเตรียมการดังนี้ คือ

๑. มหาอำมาตย์โท เจ้าจักรคำขจรศักดิ์ เจ้าผู้ครองนครพร้อมด้วยอำมาตย์เอก พระยาวิชิตรักษาตักกสิลาบุรินทร์ ปลัดมณฑลประจำจังหวัดมีหน้าที่อำนวยการรับเสด็จทั่วไปในจังหวัดลำพูน

๒. รองอำมาตย์ตรี ขุนพิพัฒลำพูนเขตต์ ผู้รั้งนายอำเภอเมืองลำพูนมีหน้าที่

ก. จัดการซ่อมที่เก็บและจัดตั้งวัตถุโบราณที่รวบรวมไว้ได้ เพื่อถวายทอดพระเนตร

---

* ที่พิมพ์ในเล่มนี้ ได้คัดมาเฉพาะที่เกี่ยวกับจังหวัดลำพูน

ข. ซ่อมแซมสถานที่ และทำความสะอาดทั่วบริเวณวัดพระธาตุหริภุญชัย

ค. จัดที่สรงน้ำพระธาตุ และเวียนเทียนสมโภชพระธาตุ

๓. รองอำมาตย์โท ขุนกัลยาณวาท ธรรมการจังหวัด และรองอำมาตย์ตรี เสวก เรืองอัมพร มีหน้าที่ในการนัดหมายฝ่ายสงฆ์และการลูกเสือ

๔. รองอำมาตย์โท หลวงวิโรจน์รัฐกิจ นายอำเภอปากบ่อง กับรองอำมาตย์ตรี หลวงประสานคดีชน จ่าจังหวัด รองอำมาตย์ตรี ขุนลำพูนทัณฑการี พะทำมะรง มีหน้าที่ตกแต่งศาลากลางจังหวัดซึ่งจัดเป็นที่ประทับกับทำถนนในเวียง นอกเวียง และการปลูกสร้างที่พักชั่วคราว

๕. รองอำมาตย์เอก หลวงประชุมธนสาร คลังจังหวัด ขุนศุภกิจอักษรศุภมาตรา นายชิต ศุขพัฒน์ นายปุ้ย แสนทวีศุข ผู้ช่วยคลัง นายสิงห์คำ ปรีชารัตน์ มีหน้าที่ในการเลี้ยงเครื่องดื่ม และหมากพลู บุหรี่

๖. รองอำมาตย์โท หลวงประจันคดี อัยการจังหวัด กับว่าที่รองอำมาตย์ตรี สมุก อุทัยทัศน์ มีหน้าที่ตกแต่งสโมสรเสือป่า เป็นที่รับเสด็จเจ้านาย ข้าราชการที่ตามเสด็จ

๗. อำมาตย์ตรี พระนารถเบ็ญญา ผู้พิพากษา กับ รองอำมาตย์ตรี โชติ ธนโชติ มีหน้าที่ตกแต่งศาล และเลี้ยงข้าราชการและมหาดเล็กในกระบวนตามเสด็จ

๘. นายอรณ รตารณ แพทย์หลวงประจำท้องที่ มีหน้าที่ในการพยาบาลผู้ป่วยไข้ที่มารับเสด็จหรือในกระบวนเสด็จ

๙. นายร้อยโท ขุนประมาณพลนิกาย สัสดีจังหวัด กับข้าราชการกอง

สัสดี มีหน้าที่จัดเครื่องเสวยกลางวัน ณ ที่ประทับที่ศาลากลาง และการเลี้ยงอาหารทั่วไป

๑๐. รองอำมาตย์เอก เจ้าราชภาติกวงศ์ นายคำหมื่น ณ ลำพูน มีหน้าที่ทำซุ้มประตูป่า ร้านพระสวดมนต์ที่เขตเชียงใหม่กับลำพูนต่อกัน

เสด็จจากนครลำปางไปนครเชียงใหม่ *

วันที่ ๒๒ เวลา ๑๐.๔๕ นาฬิกา เสด็จโดยรถยนต์พระที่นั่งจากพลับพลาประทับแรมนครลำปาง ไปสถานีรถไฟ ข้าราชการในจังหวัดมาส่งเสด็จแต่งเต็มยศ ข้าราชการในกระบวนแต่งครึ่งยศ ระยะทางเสด็จจากที่ประทับแรมถึงสถานีนครลำปาง คงจัดเช่นวันเสด็จเข้าเมือง ที่สถานีมีพระสงฆ์เจ้านายข้าราชการฝ่ายทหาร พลเรือน ตลอดจนประชาชนและชาวต่างประเทศมาคอยส่งเสด็จอยู่มากหลาย พอได้เวลา ๑๑.๐๐ นาฬิกา รถไฟที่จูงกระบวนรถพระที่นั่งใช้จักรออกจากสถานีนครลำปาง พระสงฆ์สวดชัยมงคลคาถา บรรดาผู้มาส่งเสด็จเปล่งเสียงไชโย กองเกียรติยศถวายเคารพ แตรวงบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี

นครเชียงใหม่จัดกระบวนแห่รับเสด็จเข้าเมือง

ส่วนทางนครเชียงใหม่ในวันนี้เจ้าหน้าที่ได้เตรียมตกแต่งถนนหนทางจากสถานีถึงที่ประทับ ทั้งราษฎรชาวบ้านก็ประดับประดาบ้านเรือนโรงร้านสองข้างทางเสด็จด้วยธงชาติและผ้าขาวผ้าแดง แต่งตั้งเครื่องบูชามีพระสงฆ์สวดชัยมงคลคาถาตามปะรำหน้าวัด และประพรมน้ำพระพุทธมนต์เวลาเสด็จ

---

* ที่คัดเรื่องเกี่ยวกับเชียงใหม่มาลงด้วย เพราะปรากฏชื่อและเรื่องเกี่ยวกับเจ้านายเมืองลำพูนมาร่วมในพิธีรับเสด็จที่เชียงใหม่ด้วย

ผ่าน พอเวลาเที่ยงวันแล้ว สองข้างทางหลังราชวัติเต็มไปด้วยประชาชนคอย
เฝ้าดูกระบวนแห่เสด็จ ตำรวจภูธรและกองลูกเสือได้เริ่มรายทางตั้งแต่สถานี
รถไฟตลอดจนถึงที่ประทับ นักเรียนโรงเรียนต่าง ๆ ทั้งชายหญิงครูกำกับ
ตั้งแถวเฝ้าข้างถนนเป็นระยะไป ที่สถานีรถไฟมีอาสน์พระสงฆ์สวดถวายชัย
มงคลคาถา ๒๐ รูป มีพระเทพมุนีเป็นประธาน ต่อจากพระสงฆ์มีแถวทหาร
ราบที่ ๙ เป็นกองเกียรติยศ และกองเสือป่ารักษาดินแดนพายัพ พร้อมด้วย
ศารทูลธวัชประจำกอง ตั้งต่อกองเกียรติยศของทหาร เจ้านายข้าราชการฝ่าย
ทหารพลเรือนกงสุลชาวต่างประเทศ เฉพาะที่เป็นหัวหน้าคณะและบริษัท
พร้อมด้วยภรรยายืนเฝ้าตามลำดับดังนี้ เจ้านายฝ่ายเมืองฝ่ายชาย กงสุล และ
ชาวต่างประเทศกับภรรยา แล้วถึงข้าราชการฝ่ายทหารพลเรือน ต่อจากนั้น
เจ้านายผู้หญิงฝ่ายเมืองกับหญิงบรรดาศักดิ์ และภรรยาข้าราชการ ชาวต่าง
ประเทศ นอกจากที่เป็นหัวหน้าคอยเฝ้าที่ประรำหน้าบ้านอธิบดีผู้พิพากษา พ่อ
ค้าคฤหบดีชาวสยามเฝ้าประรำข้างวัดสันขวางและประรำข้างศาลารัฐบาล คนใน
บังคับอังกฤษเฝ้าที่ประตูท่าแพพ่อค้าจีนเฝ้าที่ประรำข้างเจดีย์ควัน พระราชชายา
กับข้าราชการ พร้อมด้วยบุตรภรรยาที่มิต้องไปเฝ้าที่สถานีและไม่เกี่ยวกับกระ
บวนแห่ คอยเฝ้าที่พลับพลาทองหน้าที่ประทับ ที่หน้ามุขโฮเต็ลของรถไฟ ยก
แท่น ตั้งพระเก้าอี้ทองสำหรับประทับทอดพระเนตรกระบวนแห่ ห้องกลาง
จัดเป็นห้องประทับเปลี่ยงเครื่อง ช้างกระบวนเสด็จผูกที่คุ้มหลวงแล้วไปคอย
อยู่ที่ข้างโฮเต็ลรถไฟด้านใต้ ช้างกระบวนหน้าและช้างกระบวนหลังผูกที่กรม
ทหาร เมื่อผูกเสร็จแล้ว ช้างกระบวนหน้าไปคอยที่ทุ่งนาริมถนนแม่ออนเหนือ
โรงสี ช้างกระบวนหลังคอยที่สนามหญ้าหลังโฮเต็ลรถไฟ เจ้าหน้าที่กรมภูษา
มาลาเชิญพระชัยเงินหลังช้างไปขึ้นที่เกยช้างกองหน้า เจ้าหน้าที่กรมพระแสง

ทอดพระแสงหอก ดาบ ง้าวที่ข้างกูบช้างพระที่นั่ง พระแสงปืนสั้นทอดที่ข้างขวาที่ประทับพร้อมเสร็จ

พอเวลา ๑๔.๕๐ นาฬิกา กระบวนรถไฟพระที่นั่งถึงสถานีเชียงใหม่ พระสงฆ์สวดชัยมงคลคาถา เจ้านายข้าราชการในมณฑลและในกระบวนที่มาคอยเฝ้ารับเสด็จแต่งเต็มยศใหญ่ถวายคำนับ แตรวงบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี พอสุดเสียงแตรแล้วสมุหเทศาภิบาลกราบบังคมทูลเบิก มหาอำมาตย์โท เจ้าแก้วนวรัฐเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ นำธูปเทียนและเครื่องบูชาใหญ่ยิ่ง ๕ อย่างเชิญเสด็จเข้าเมือง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเครื่องเต็มยศทหารมหาดเล็ก จ.ป.ร. ประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์สอดสายสะพายมหาจักรีบรมราชวงศ์ พร้อมด้วยสมเด็จพระบรมราชินี เสด็จพระราชดำเนินโดยทางลาดพระบาท มีพระตำรวจหลวงนำเสด็จผ่านแถวพวกที่คอยเฝ้า พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมหลวงกำแพงเพ็ชร์อัครโยธิน กราบบังคมทูลเบิกมิสเตอร์ ดับลิว. เอ.อาร์.วูด กงสุลเยเนอราลอังกฤษกับภรรยา มองสิเออร์ น็อตตอง กงสุลฝรั่งเศสกับภรรยาเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระบรมราชินีพร้อมด้วยราชบริพาร เสด็จจากสถานีขึ้นรถยนต์พระที่นั่งไปประทับที่โฮเต็ลรถไฟ

เมื่อเสด็จประทับพระเก้าอี้ที่หน้ามุขทั้งสองพระองค์แล้ว นายพลโทหม่อมเจ้าอลงกฎ แม่ทัพกองทัพน้อยที่ ๒ ซึ่งเป็นนายกจัดกระบวนแห่เบิกกระบวนหน้าเริ่มเดินถวายตัว ลาดบรวกระบวนดงน

๑. กรมบัญชาการกองพล

๒. กองบังคับการกรมทหารบกม้าพิษณุโลก

๓. กรมทหารม้าพิษณุโลก ๒ กองร้อย เดินตอนเรียงพวก

๔. กองบังคับการกรมทหารบี้นใหญ่ที่ ๘

๕. กรมทหารบี้นใหญ่ที่ ๘ พร้อมด้วยพาหนะเดินเบ็นตอนเรียงพวก

๖. แตรวงกรมทหารมหาดเลก

๗. กองบังคับการกรมทหารบกราบที่ ๘

๘. กรมทหารบกราบที่ ๘ เดินเบ็นกองร้อยตอนเรียงหมู่

๙. กองทหารสัมภารเดินเบ็นตอนเรียงหมู่

๑๐. กองเสนารักษ์ เดินเบ็นตอนเรียงหมู่

๑๑. กองเสือป่ารักษาดินแดนพายัพ เดินเบ็นตอนเรียงหมู่

๑๒. ช้างกลองนำ ผูกเครื่องเงินของเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ มีปกตระพองหน้าและห้อยข้างซองหาง ผ้าปหลังลายทองห้อยหพ่จามรี คนขี่คอเป่าเขาควาย คนกลางตีกลอง คนท้ายตีฆ้อง แต่งเสื้อกางเกง หมวกแดงขลิบเหลือง

๑๓. ช้างพระชัย ผูกเครื่องเงินมีปกตระพองห้อยข้างซองหางห้อยหูพู่จามรี กูบทองของเจ้าผู้ครองนครลำพูน ควาญหัว เจ้าน้อยสาย ณ ลำพูน นุ่งเกี้ยวสวมเสื้อเยียรบับคาดสำรดใส่หมวกยอด ในกูบประดิษฐานพระชัยเงินหลังช้าง มีเจ้าพนักงานภูษามาลานั่งประคองไปที่คอช้าง ควาญท้ายแต่งเสื้อกางเกงเขียว หมวกแดง ขลิบเหลือง

๑๔. ช้างดั้ง ผูกเครื่องหุ้มผ้าแดง มีสายพานหน้าซองหางและรัดประคน ผ้าปูหลังสีน้ำเงิน ขลิบแดง ควาญหัวควาญท้ายใส่กางเกงหมวกแดง ขลิบเหลือง คนกลางสวมเสื้อ กางเกงเขียว หมวกแดง เขียนยันต์สะพายกระบี่ถือหอก

๑๕. ช้างเขน ผูกเครื่องหุ้มผ้าแดง มีสายพานหน้าซองหางและรัด

ประคน ผูกกูบหวายลงรักแต่งเครื่องอาวุธหอก ดาบ ง้าว ทวน โล่ บั๋กธง รูปสัตว์ กลางช้างแต่งเครื่องอย่างเดียวกับช้างดั้ง ถือแพนหางนกยูง ๒ มือ

๑๖. ช้างเจ้านายพื้นเมืองนำเสด็จ แต่งเครื่องหุ้มผ้าแดงมีสายพานหน้าซองหางและรัดประคน ปกตระพองหน้าผ้าแดงลายทอง ห้อยหูพู่จามรี ผ้าปูหลังพื้นแดงลายทอง เจ้านายที่ขี่คอแต่งเครื่องเต็มยศ ควาญท้ายสวมเสื้อกางเกง หมวกแดง ขลิบเหลือง ช้างเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ ลำพูน ผ้าปูหลังเยียรบับ นำเสด็จเรียงตามลำดับดังนี้

๑. เจ้าวงศ์เกษม ณ ลำปาง บุตรเจ้าราชบุตรผู้รั้ง เจ้าผู้ครองนครลำปาง

๒. รองอำมาตย์ตรี เจ้าอุตรการโกศล (ลำปาง)

๓. รองอำมาตย์โท เจ้าชัยสงคราม (ลำปาง)

๔. รองอำมาตย์เอก เจ้าราชสัมพันธวงศ์ (ลำปาง)

๕. รองอำมาตย์เอก เจ้าราชสัมพันธวงศ์ (ลำพูน)

๖. รองอำมาตย์เอก เจ้าสุริยวงศ์ (ลำพูน)

๗. รองอำมาตย์เอก เจ้าราชบุตร (เชียงใหม่)

๘. นายพันตำรวจตรี เจ้าชัยวรเชฐ (เชียงใหม่)

๙. อำมาตย์ตรี เจ้าราชภาคินัย (เชียงใหม่)

๑๐. อำมาตย์ตรี เจ้าบรีรัตน์ (เชียงใหม่)

๑๑. นายพลตำรวจตรี เจ้าราชวงศ์ (ลำปาง)

๑๒. นายพลตรี เจ้าจักรคำขจรศักดิ์ เจ้าผู้ครองนครลำพูน

๑๓. นายพลตรี เจ้าแก้วนวรัฐ เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่

ตั้งแต่ช้างตัวต้นถึงช้างเจ้านายนำเสด็จตัวท้าย มีกำนัน ผู้ใหญ่บ้านจังหวัดเชียงใหม่ แต่งตัวสวมเสื้อกากี นุ่งผ้าสีน้ำเงิน เดินเรียง ๒ แซงทั้งสองข้างทาง และระวางช้างเจ้านายนำเสด็จแต่ตัวต้นถึงตัวท้าย มีพลเดินเท้าแต่งตัวสวมเสื้อขาวนุ่งผ้าสีน้ำเงิน ถืออาวุธหอก ดาบ ง้าว ทวนเดินแซงสองข้างทางในแถวกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเป็น ๔ สาย

เมื่อกระบวนหน้าเดินผ่านถวายตัว ทหารเสือป่ากระทำเคารพ ควาญช้างที่เป็นควาญหัวพนมขอแสดงความเคารพ พอถึงช้างเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่เดินพ้นหน้าพระที่นั่งแล้ว ให้สัญญาณกระบวนหยุด พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระบรมราชินี เสด็จขึ้นเกยทรงช้างพระที่นั่ง หมอช้างถวายบังคม ๓ ครั้ง พอประทับเรียบร้อยถวายบังคมอีก ๓ ครั้ง เจ้าชัยสงครามซึ่งเป็นหมอช้างพระที่นั่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กราบบังคมทูลในการที่เจ้าพนักงานทอดพระแสงปืนสั้นไว้ข้างขวาที่ประทับ เมื่อช้างพระที่นั่งจะเริ่มเดินจากเกย หมอช้างกราบบังคมทูลอีกครั้งหนึ่ง หมอช้างพนมขอตลอดเวลา ท้ายช้างถวายเครื่องสูง กระบวนหลวงมีดังนี้

๑๗. กลองชุม ๑๖ คน เดินเป็นแถวหน้ากระดานเรียง ๒ แต่งตัวสวมเสื้อกางเกง หมวกแดง ขลิบเหลือง สะพายกลองและฆ้อง

๑๘. ช้างพังนำ ซึ่งเป็นช้างนำช้างพระที่นั่งผูกเครื่องหุ้มผ้าแดง มีสายสะพายหน้ารัดประคนซองหางมีตะกรุด ห้อยหูพู่จามรี ผ้าปูหลังผ้าตาดปักตระพองผ้าแดงลายทอง ควาญหัว น้อยบุญวงศ์ ณ เชียงใหม่ ควาญท้าย น้อย สุริยวงศ์ ณ เชียงใหม่ แต่งตัวนุ่งผ้าเกี้ยวสวมเสื้อเยียรบับ คาดสำรดหมวกทรงประพาสกำมะหยี่ดำ ขลิบทอง

๑๙. ช้างพระที่นั่งทรง ผูกเครื่องทองของเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่มีปกตะพองห้อยหูพู่จามรีห้อยข้างซองหาง ผูกกูบทองโถง ควาญหัว นายพันตำรวจเอก เจ้าชัยสงคราม ท้ายช้าง รองอำมาตย์เอก เจ้าประพันธพงศ์ แต่งตัวนุ่งเกี้ยวสวมเสื้อเยียรบับ คาดสำรด หมวกทรงประพาส

๒๐. ช้างสมเด็จพระบรมราชินี ผูกเครื่องทองของเจ้าผู้ครองนครลำพูน มีปกตระพองห้อยหูพู่จามรีห้อยข้างซองหาง ผูกกูบจำลองทอง ควาญหัว เจ้าน้อยพรหม ณ เชียงใหม่ ควาญท้าย รองอำมาตย์เอก เจ้ากาวิลวงศ์ ณ เชียงใหม่ แต่งตัวอย่างเดียวกับช้างพระที่นั่งทรง

ตั้งแต่ช้างพังนำถึงช้างพระที่นั่งสมเด็จพระบรมราชินี ข้าราชการทหารพลเรือนแต่งตัวเต็มยศเดินเรียง ๒ แซงสองข้างทางแทนกำนันผู้ใหญ่บ้าน ตั้งแต่ช้างพระที่นั่งทรงถึงช้างสมเด็จพระบรมราชินี มีทหารมหาดเล็กเดินแซงสายในทั้งสองข้างทางเป็น ๔ สาย แวงจตุรงคบาท คือสมุหราชองครักษ์ แม่ทัพกองทัพน้อยที่ ๒ ราชองครักษ์ พระตำรวจหลวง มหาอำมาตย์ตรี พระยาวรวิไชยวุฒิกร เดินนำหน้าช้างพระที่นั่งทรง มหาอำมาตย์ตรี พระยาเพ็ชร์พิไสยศรีสวัสดิ์ ปลัดมณฑลประจำจังหวัด เดินนำหน้าช้างพระที่นั่งสมเด็จพระบรมราชินี

๒๑. ช้างเครื่อง มหาดเล็กเชิญเครื่อง ๒ คน ผูกเครื่องหุ้มผ้าแดงกูบโถง

๒๒. ช้างท้าวสมศักดิ์ ผูกเครื่องหุ้มผ้าแดง ใส่กูบประทุน

๒๓. ช้างหม่อมหลวงคลอง ชัยยันต์ ณ อยุธยา นางสนองพระโอษฐ์ ผูกเครื่องหุ้มผ้าแดง ใส่กูบประทุน

๒๔. ช้างหม่อมราชวงศ์ พันธุ์ทิพย์ เทวกุล ณ อยุธยา นางพระกำนัล ผูกเครื่องหุ้มผ้าแดง ใส่กูบประทุน

๒๕. ช้างตั้งหลัง ๒ เชือก ผูกเครื่องและคนขี่อย่างเดียวกับช้างตั้งหน้า

๒๖. ช้างพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระดำรงราชานุภาพ ผูกเครื่องพานหน้าซองหางเงิน มีปกตระพองห้อยหูพู่จามรี ใส่กูบทองโถง

๒๗. ช้างพระเจ้าพี่ยาเธอ กรมหลวงกำแหงเพ็ชร์อัครโยธิน ผูกเครื่องพานหน้าซองหางเงิน มีปกตระพองห้อยหูพู่จามรี ใส่กูบทองโถง

๒๘. ช้างหม่อมเจ้าพีรพงศ์ ในสมเด็จพระราชบิดุลาบรมพงศาภิมุข ผูกเครื่องหุ้มผ้าแดง กูบโถงทาแดง

๒๙. ช้างหม่อมเจ้าฉัตรมงคล ผูกเครื่องหุ้มผ้าแดง กูบโถงไม้ลาย

๓๐. ช้างหม่อมเจ้าถาวรมงคลวงศ์ ผูกเครื่องหุ้มผ้าแดง กูบโถงไม้ลาย

๓๑. ช้างเจ้าส่วนบุญ ภรรยาเจ้าจักร์คำขจรศักดิ์ ผูกเครื่องพานหน้าซองหางทองเหลือง กูบประทุน

๓๒. ช้างเจ้าเรณุวรรณา ภรรยาเจ้าบุรีรัตน์ เชียงใหม่ ผูกเครื่องทองเหลือง กูบประทุน

๓๓. ช้างเจ้าหล้า ภรรยาเจ้าราชสัมพันธวงศ์ ลำพูน ผูกเครื่องทองเหลือง กูบประทุน

๓๔. ช้างเจ้าบัวทิพย์ ภรรยาเจ้าราชภาคินัย เชียงใหม่ ผูกเครื่องทองเหลือง กูบประทุน

๓๕. ช้างเจ้าเรือนแก้ว ภรรยาเจ้าราชภาติกวงศ์ เชียงใหม่ ผูกเครื่องทองเหลือง กูบประทุน

๓๖. ช้างเจ้าจันทนา ภรรยาเจ้าประพันธ์พงศ์ เชียงใหม่ ผูกเครื่องทองเหลือง กูบประทุน

๓๗. ช้างเจ้าศิริประกาย ภรรยาเจ้ากาวิลวงศ์ ณ เชียงใหม่ ผูกเครื่องทองเหลือง กูบประทุน

๓๘. ช้างเจ้าวรรณรา ณ ลำพูน บุตรีเจ้าจักร์คำขจรศักดิ์ ผูกเครื่องทองเหลือง กูบประทุน

๓๙. ช้างพระยาบริหารราชมานพ ผูกเครื่องทองเหลือง กูบโถงไม้ทาดำ

๔๐. ช้างพระยาอิศรพัลลภ ผูกเครื่องทองเหลือง กูบโถง

๔๑. ช้างพระยาไพยชนต์เทพ ผูกเครื่องทองเหลือง กูบโถง

๔๒. ช้างพระยาอัคนีสราภัย ผูกเครื่องทองเหลือง กูบโถง

๔๓. ช้างหลวงสิทธิ์ นายเวร ผูกเครื่องทองเหลือง กูบโถง

๔๔. ช้างพระสถลพิมาน ผูกเครื่องทองเหลือง กูบโถง

๔๕. ช้างนายจ่ายวด ผูกเครื่องทองเหลือง กูบโถง

๔๖. ช้างนายจ่าเรศ ผูกเครื่องทองเหลือง กูบโถง

๔๗. ช้างนายชิต หุ้มแพร ผูกเครื่องทองเหลือง กูบโถง

ตั้งแต่ช้างมหาดเล็กเชิญเครื่องถึงช้างตัวท้าย มีกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเดินเรียง ๒ แซงสองข้างทาง ต่อจากข้าราชการอีกตอนหนึ่ง รวมกำนันผู้ใหญ่บ้านทั้งสิ้น ๘๐๐ คน

อนึ่ง ควาญหัวตั้งแต่ช้างเครื่องถึงช้างสุดท้าย แต่งตัวสวมเสื้อกางเกงหมวกแดง ขลิบเหลือง

๔๘. แถวตำรวจภูธร เดินปิดกระบวนทางหลัง คอยกันผู้คนเพื่อความเรียบร้อย

พระคระบวนแห่ถึงพลับพลาทองที่หน้าประทับ กระบวนทหารม้า ทหารปืนใหญ่ ทหารราบ เลี้ยวถนนช้างม่อยข้างซุ้มที่ ๑๐ พลปลายกระบวนถึงแนวซุ้ม ทำกลับหลังหัน กองเกียรติยศทหารและเสือป่าตั้งแถวตรงหน้าพลับพลา ช้างกระบวนหน้าเลยตรงไปออกประตูช้างเผือก เว้นแต่ช้างพระชัยเข้าเกยที่ข้างศาลารัฐบาลด้านเหนือ เจ้าพนักงานเชิญพระชัยลงจากช้างนำไปที่พัก ช้างเจ้านายฝ่ายเมืองที่นำเสด็จ แวะเข้าเกยข้างศาลารัฐบาลด้านเหนือ เจ้านายลงจากคอช้าง มาคอยเฝ้าหน้าพลับพลา

กระบวนหลวงตั้งแต่กลองชุมและแถวแซงเสด็จ ช้างพังนำช้างพระที่นั่งเลี้ยวเข้าประตูศาลารัฐบาลด้านใต้เดินผ่านหน้าพลับพลา กองเกียรติยศกระทำเคารพ เจ้านายข้าราชการเฝ้าที่พลับพลาถวายคำนับ ช้างพระที่นั่งเข้าเทียบเกยท้ายพลับพลาด้านเหนือ หมอช้างพระที่นั่งถวายบังคม ๓ ครั้ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระบรมราชินีเสด็จลงจากช้างพระที่นั่ง หมอช้างพระที่นั่งถวายบังคมอีก ๓ ครั้ง เสด็จจากเกยขึ้นสู่พลับพลาทอง มีเจ้าผู้หญิงโปรยข้าวตอกดอกไม้นำเสด็จ เพื่อความสวัสดิมงคล คือหม่อมเจ้าหญิงฉัตรสุดา ในพระเจ้าพี่ยาเธอ กรมหลวงกำแพงเพ็ชร์อัครโยธิน กับเจ้าบุษบง ณ ลำปาง บุตรีเจ้าบุญวาทวงศ์มานิต โปรยนำเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เจ้าวงศ์จันทร์ ณ เชียงใหม่ บุตรีเจ้าราชบุตร กับเจ้าแววดาว บุตรีเจ้าราชวงศ์ โปรยนำเสด็จสมเด็จพระบรมราชินี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระบรมราชินี ประทับพระเก้าอี้บนพลับพลาทอง ทอดพระเนตรกระบวนแห่ช้างกระบวนหลัง เริ่มเดินผ่านถวายตัว เมื่อเดินผ่านหน้าพลับพลาแล้ว ไปเลี้ยวเข้าเกยช้างศาลารัฐบาลด้านเหนือ เจ้านายข้าราชการลงจากช้างมาเฝ้าที่หน้าพลับพลา พอสุดกระบวนแล้ว โปรดพระราชทานเครื่องราช

สักการะมอบข้าราชการ ๕ นายเชิญไปบูชาปูชนียสถาน ตามพระอารามต่าง ๆ ที่มีนามเป็นมงคล ตามประเพณีโบราณของเมืองเชียงใหม่ รวม ๕ แห่ง คือ วัดเชียงมั่น วัดเชียงยืน วัดชัยมงคล วัดศรีเกิด วัดศรีบุญเรือง เสร็จแล้ว เสด็จขึ้นประทับบนศาลารัฐบาลมณฑลซึ่งจัดเป็นที่ประทับแรม

พิธีพระขวัญและพระราชทานพระแสงราชศัสตรา
นครเชียงใหม่

วันที่ ๒๓ มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๙ ซึ่งกำหนดเป็นวันพิธีทูลพระขวัญ พอเวลา ๑๐.๓๐ นาฬิกา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเครื่องเต็มยศราชการสนาม ประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ทรงสอดสายสะพายนพรัตนราชวราภรณ์ พร้อมด้วยสมเด็จพระบรมราชินี เสด็จพระราชดำเนินโดยทางลาดพระบาทขึ้นประทับพลับพลาทอง หน้าศาลารัฐบาล พระบรมวงศานุวงศ์ฝ่ายในฝ่ายหน้า และพระราชชายา เจ้าดารารัศมี เจ้านายในมณฑลพายัพตลอดจนอาณาประชาชน เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท พระยาราชนกูลสมุหเทศาภิบาล กราบบังคมทูลเบิกกระบวนแห่พิธีทูลพระขวัญ เดินผ่านถวายตัว มีลำดับกระบวนดังนี้

๑. กระบวนลูกเสือ เดินแถวเรียง ๔ มีแตรวงนำ แบ่งเป็น ๒ กองพัน
๒. กระบวนนักเรียนสามัญ ถือธงไตรรงค์ มีจำนวน ๒๙๖ คน
๓. กระบวนนักเรียนหญิง เดินเป็นโรงเรียน มีจำนวน ๓๒๔ คน
๔. กระบวนโยนก ประเทศลานนาไทย ราษฎรชายหญิง ๑๖ อำเภอ ประมาณ ๒,๐๐๐ คน มีปลัดอำเภอกำกับเป็นอำเภอ ๆ
๕. กระบวนชาติจีน มีเล่าโก๊ สิงโต มังกร และชนชาติจีน

หอสมุดแห่งชาติสาขานครราชสีมา

๖. กระบวนชนชาติฮ่อ รถภาพทำเบื่นรูปนกยูงอยู่บนเขา มีพระแขกอ่านคัมภีร์โกหร่าน แล้วถึงพวกฮ่อชายหญิงและม้าต่าง ๆ

๗. กระบวนชนชาติละวะ (ละว้า) รถภาพทำเบื่นรูปพวกละวะกำลังไหว้ผี ราษฎรชายหญิงละวะเดินตาม

๘. กระบวนยาง รถภาพทำเบื่นรูปยางแบกข้องผี ราษฎรชายหญิงพวกยางขาวและยางแดงเดินตาม

๙. กระบวนแม้ว รถภาพทำเบื่นรูปแม้วชายหญิง แต่งตัวเครื่องแต่งงาน ราษฎรชายหญิงแม้วเดินตาม

๑๐. กระบวนเย้า รถภาพทำเบื่นรูปเย้ากำลังเสี่ยงทาย ราษฎรชายหญิงเดินตาม

๑๑. กระบวนมูเซอร์ รถภาพทำเบื่นรูปมูเซอร์กำลังไหว้ผีพ้า ราษฎรชายหญิงมูเซอร์เดินตาม

๑๒. กระบวนขมุ รถภาพทำเบื่นรูปขมุกำลังตีฆ้องกบ ราษฎรชายหญิงขมุเดินตาม

๑๓, กระบวนพม่า รถภาพทำเบื่นรูปนกยูงอยู่บนเขา ราษฎรชายหญิงพม่าเดินตาม

๑๔. กระบวนเงี้ยว รถภาพทำเบื่นรูปสิงโต และมีนางนกรำไปหน้า ราษฎรชายหญิงเงี้ยวเดินตาม

๑๕. กระบวนแขกซิก รถภาพทำเบื่นรูปคัมภีร์รามา พวกแขกซิกเดินตาม

๑๖. กระบวนแขกอิสลาม รถภาพทำเบื่นรูปคัมภีร์โกหร่าน ราษฎรชายหญิงแขกเดินตาม

๑๗. กระบวนของบริษัทบอมเบย์ รถภาพทำเป็นรูปแสดงการป่าไม้ของบริษัท มีช้างลากไม้ ช้างงัดไม้ คนงานบริษัทเดินตาม

๑๘. กระบวนของบริษัทบอเนียว รถภาพทำเป็นรูปที่พักปางไม้ มีต้นสัก มีช้างตัวใหญ่ขมุขีคอ คนงานบริษัทเดินตาม

๑๙. กระบวนของโรงพยาบาลแม็คคอมมิก รถภาพทำเป็นรูปโรงพยาบาล มีเตียงคนไข้ นางพยาบาลคณะโรงพยาบาลเดินตาม

๒๐. กระบวนของโรงพยาบาลโรคเรื้อน รถภาพแสดงสถานที่โรงพยาบาล มีแบบเรือนคนไข้ คณะโรงพยาบาลเดินตาม

ทุก ๆ กระบวนตั้งแต่กระบวนนักเรียนจนถึงกระบวนท้าย ข้างหน้ารถกระบวนมีคนถือป้ายบอกนาม โรงเรียน ชาติ คณะ ๑ คน ถือพานดอกไม้ธูปเทียน ๑ คน ถ้าชาติใดนิยมเครื่องดนตรีชนิดใด ก็มีดนตรีนำหน้ากระบวนไปด้วย พอถึงหน้าพลับพลาคนที่ถือป้ายกับพานดอกไม้เลี้ยวเข้าไปถวายคำนับ จนกระบวนหมู่คณะของตนผ่านพลับพลาไปหมดแล้วจึงเดินกลับไปประจำที่เดิม กระบวนต่าง ๆ ที่กล่าวแล้ว เมื่อผ่านหน้าพลับพลาแล้วเลี้ยวไปตั้งซ้อนกันอยู่ในสนามหน้าโรงช้าง ตรงข้ามกับพลับพลา

๒๑. กระบวนเครื่องพระขวัญของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีเจ้านายฝ่ายเมืองฝ่อนนำหน้า ดังนี้

คู่ที่ ๑ เจ้าแก้วนวรัฐ เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ กับเจ้ามหาพรหมสุรธาดา เจ้าผู้ครองนครน่าน

คู่ที่ ๒ เจ้าจักร์คำขจรศักดิ์ เจ้าผู้ครองนครลำพูน กับเจ้าราชวงศ์ ลำปาง

คู่ที่ ๓ เจ้าบุรีรัตน์ เชียงใหม่ กับเจ้าชัยสงคราม เชียงใหม่

คู่ที่ ๔ เจ้าราชภาคินัย เชียงใหม่ กับเจ้าราชสัมพันธวงศ์ ลำพูน

คู่ที่ ๕ เจ้าชัยวรเชฐ เชียงใหม่ กับเจ้าราชสัมพันธวงศ์ เชียงใหม่

คู่ที่ ๖ เจ้าประพันธพงศ์ เชียงใหม่ กับเจ้าชัยสงคราม ลำปาง

คู่ที่ ๗ เจ้ากาวิลวงศ์ ณ เชียงใหม่ กับเจ้าวงศ์เกษม ณ ลำปาง

การแต่งกายของเจ้านายเวลาพ่อน นุ่งเกี้ยวสวมเสื้อเยียรบับ คาดสำรดประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์

ต่อจากเจ้านายผู้ชายพ่อน มีมโหระทึกค่หนึ่งกับกลองแอว แล้วถึงพานพระขวัญและบายศรี ๙ ชั้น สำหรับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีเครื่องเสวยคาวหวานและหัวหมู ใส่โต๊ะเงิน ปิดฝาชีหุ้มผ้าตาด ผูกขาววางบนคานหาม พวกเจ้านายผู้ชาย ณ เชียงใหม่แต่งตัวนุ่งผ้าน้ำเงิน สวมเสื้อเยียรบับกำกับ

๒๒. กระบวนเครื่องพระขวัญของสมเด็จพระบรมราชินี มีเจ้านายผู้หญิงฝ่ายเมืองพ่อนไปหน้า ดังนี้

คู่ที่ ๑ เจ้าทิพยวรรณ กฤดากร ณ อยุธยา ในหม่อมเจ้าบวรเดช กับเจ้าส่วนบุญ ภรรยาเจ้าจักรคำขจรศักดิ์ ลำพูน

คู่ที่ ๒ เจ้าบัวทิพย บุตรเจ้าแก้วนวรัฐ ซึ่งเป็นภรรยาเจ้าราชภาคินัย กับเจ้าลำเจียก บุตรีเจ้าจักรคำขจรศักดิ์

คู่ที่ ๓ เจ้าศิริประกาย บุตรีเจ้าแก้วนวรัฐ ซึ่งเป็นภรรยาเจ้ากาวิลวงศ์ กับเจ้าวรรณา บุตรีเจ้าจักรคำขจรศักดิ์

คู่ที่ ๔ เจ้าเรณูวรรณา ภรรยาเจ้าบุรีรัตน์ กับเจ้าทิพวาร ภรรยา ภรรยาเจ้าหมื่นแก้ว

คู่ที่ ๕ เจ้าเรือนแก้ว ภรรยาเจ้าราชภาติกวงศ์ เชียงใหม่ กับ เจ้าจันทนา ภรรยาเจ้าประพันธพงศ์ เชียงใหม่

คู่ที่ ๖ เจ้าวงศ์จันทร์ บุตรีเจ้าราชบุตร เชียงใหม่ กับเจ้ารวงคำ บุตรีเจ้าราชสัมพันธวงศ์ ลำพูน

คู่ที่ ๗ เจ้าประกายคำ บุตรีเจ้าจักรคำขจรศักดิ์ กับเจ้าบุษบง บุตรีเจ้าบุญวาทวงศ์มานิต

เจ้านายผู้หญิงแต่งตัวนุ่งซิ่นยกทอง สวมเสื้อแพรรูปกระบอก ห่มผ้าแพร ทีมวยผมปักช่อดอกไม้ทอง

ต่อจากเจ้านายผู้หญิงพ้อนถึงกลองแอว แล้วถึงพานพระขวัญและบายศรี ๗ ชั้น สำหรับสมเด็จพระบรมราชินี มีเครื่องเสวยคาวหวานและหัวหมู ใส่โต๊ะเงิน ปิดฝาชี หุ้มผ้าตาด ผูกผ้าขาววางบนคานหาม มีเจ้าผู้ชายพวก ณ เชียงใหม่เดินกำกับ อย่างเดียวกับของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

๒๓. กระบวนเจ้านายผู้หญิงพื้นเมือง กับบุตรภรรยาข้าราชการและบุตรภรรยาคฤหบดี

๒๔. เจ้านายผู้ชายพื้นเมือง กับข้าราชคฤหบดีฝ่ายชาย

๒๕. กำนันผู้ใหญ่บ้าน ๑๖ อำเภอ ถือดอกไม้ธูปเทียน มีปลัดอำเภอกำกับประมาณ ๘๐๐ คน

พอกระบวนเครื่องทูลพระขวัญผ่านหน้าพลับพลา เลี้ยวเข้าประตูศาลารัฐบาลด้านเหนือ ฝ่ายพวกพ้อนสำหรับต้อนรับของหลวงซึ่งจัดไว้ ๔ คน ก็ออกพ้อนรับที่หน้าพลับพลา พ้อนชุดนี้ คือ

(אשתו של הבעל"ט מבקשת לחזור לבעלה ומתחננת לפני הנשים)

אל תלכי אתו! אל תלכי אתו! הוא יכה אותך ויהרוג אותך!

หม่อมเจ้าหญิงฉัตร์สุดา ในพระเจ้าพี่ยาเธอ กรมหลวงกำแพงเพชร อัครโยธินหนึ่ง

เด็กหญิงอรอวน บุตรีพระยาเพชร์พิไสยศรีสวัสดิ์หนึ่ง

เจ้าแววดาว บุตรีเจ้าราชวงศ์หนึ่ง

เจ้าอุบลวรรณา บุตรีเจ้าบุรีรัตน์หนึ่ง

เจ้านายชายหญิงเมื่อพ้อนมาถึงหน้าพลับพลา แล้วก็นั่งลงถวายบังคม เจ้านายผู้ชายเดินขึ้นนั่งบนพลับพลาที่พื้นลดทางด้านขวา เจ้านายผู้หญิงเดินขึ้นนั่งบนพลับพลาที่พื้นลดด้านซ้าย เจ้าแก้วนวรัฐนำพานทองพระขวัญขึ้นทูลเกล้า ฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เจ้าจามรี ภรรยาเจ้าแก้วนวรัฐนำพานทองพระขวัญทูลเกล้า ฯ ถวายสมเด็จพระราชินี บายศรีและโตะเงินเครื่องเสวย เจ้านายผู้ชาย ณ เชียงใหม่ยกขึ้นไปตั้งหน้าพระเก้าอี้ที่ประทับทั้งสองพระองค์ พระราชชายา เจ้าจามรี เจ้ามหาพรหมสุรธาดา เจ้าแก้วนวรัฐ เจ้าจักรคำขจรศักดิ์ ซึ่งเป็นผู้ทำพิธีทูลพระขวัญขึ้นบนพลับพลานั่งหน้าพระที่นั่งตามลำดับ แล้วเจ้ามหาพรหมสุรธาดา เจ้าผู้ครองนครน่าน ซึ่งเป็นผู้มีอาวุโส อ่านคำกราบบังคมทูลเชิญพระขวัญดังนี้

คำเชิญพระขวัญ

"สรวมชีพข้าพระพุทธเจ้า น้อมเกล้านมัสการ ขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาส กราบบังคมทูลพระกรุณา แทนบรรดาเจ้านาย ข้าราชการน้อยใหญ่ คฤหบดีไขว้ทุกเวียงแดนสถานลานนา ทั้งพาณิชาพ่อค้าในมณฑลพายัพถ้วนหน้าเสียงทั้งผอง ซึ่งพร้อมกันเข้ามาสู่ในที่เฝ้าละอองธุลีพระบาท เพื่อจะ

ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตทำการพิธีทูลพระขวัญ อันเป็นมงคลกิจพิธีที่สำคัญตามประเพณีบ้านเมืองสืบมาแต่โบราณ เพื่อให้ขจัดการอุปัทวภัยมิให้พ้องพานในใต้ฝ่าละอองพระบาทยคล และประสิทธิสิริสวัสดิพิพัฒนศุภผลในใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท สมเด็จบรมนาถบพิตร พระปรมินทรมหาประชาธิปก มหันตเดชนดิลกรามาธิบดี พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว กับทั้งวรบัวบาท สมเด็จพระนางนาถเจ้ารำไพพรรณี บรมราชินี ทั้งสองพระองค์ ซึ่งทรงพระอุตสาหะเสด็จโดยทูรมรรคามาโปรดเกล้า ฯ แด่พวกข้าพระพุทธเจ้าชาวมณฑลพายัพ เสด็จมาถึงที่ประทับ ณ เชียงใหม่แก้วอันเป็นโบราณราชธานี และเป็นที่ปกครองมณฑลในปัจจุบันนี้ นับว่าเป็นศรีสวัสดิ์มิ่งมงคลแก่บ้านเมือง อันยังมิเคยรุ่งเรืองมาแต่กาลก่อน ปางออน ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายตลอดถึงไพร่ฟ้าประชากร ราษฎรในมณฑลทั่วทุกจังหวัด มีความชื่นชมโสมนัสเป็นล้นเกล้า ฯ ทั้งนี้เล่าก็เพราะเหตุอันสมควร บริมวลมีอยู่หลายประการ เป็นต้นว่า มีคำโบราณแต่ชั้นบรรพบุรุษบอกเล่าแต่ก่อนเก่าสืบกันมา ว่าเดิมประชาชนชาติไทยทั้งหลาย หมายเขตสถานลานนาห้าสิบเจ็ดเมือง อันนับเนื่องเป็นมณฑลพายัพในปัจจุบัน ได้ตกอยู่ในอำนาจพม่ารามัญมาช้านาน หากได้อาศัยเดชาภินิหาร แห่งสมเด็จพระภูบาลอยู่เกล้าปฐมกษัตริย์องค์เป็นเก๊าเหง้าซึ่งทรงประดิษฐานพระบรมราชจักรีวงศ์ ทั้งองค์สมเด็จพระอนุชาธิราช ทรงพยายามรบปราบ ต่อสู้หมู่ปัจจามิตรอริราชไพริน จนได้แผ่นดินลานนาคืนมาเป็นสิทธิ์ขาดอยู่ในอำนาจของไทย บ้านเมืองไกลไทยเหนือ เจือลงมาถึงฝ่ายใต้ จึงได้รวมกันมั่นคง ยืนยงอยู่ในพระราชราชอาณาเขต สยามประเทศสืบสายมา ถ้านับเวลากาลสมัย ก็เกือบได้ห้าสิบปีปลาย มิได้มีศัตรูหมู่ร้ายสามารถเข้ามากระทำย่ำยี ก็เพราะได้พึ่งพระบารมีโพธิสมภารอยู่เกล้า ในพระบรมราชวงศ์

เจ้าทรงปกครองป้องกันสรรพอุปัทวันตราย ประชาชนทั้งหลายได้อยู่ร่มเย็น
เป็นสุขสืบสายมาจนถึงกาลบัดนี้ไซร้ เป็นเหตุให้บังเกิดความโสมนัสชื่นชมบุญ
โดยรำลึกถึงพระเดชพระคุณ แต่ชั้นมลเบื้องต้นหนหลังประการหนึ่ง

อีกประการหนึ่ง พระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทุกพระองค์ ซึ่งได้ทรงบำรุงอุปถัมภ์นิกรชนมณฑลนี้แต่ปฐมรัชกาลสืบมา ก็เหลือล้นพ้นที่จะพรรณนาให้สิ้นสุดได้ เป็นต้นแต่ธิราชไท้ได้ทรงยกย่องวงศ์ตระกูลประยูรญาติของเจ้านาย อันเป็นเชื้อสายนี้ไว้ ให้มียศถาบรรดาศักดิ์ใหญ่สืบกันมา และทรงพระมหากรุณาชุบเลี้ยง ทำนุบำรุงให้ได้มีโอกาสรับราชการสนองพระเดชพระคุณ และทรงเกื้อกูลตั้งแต่งให้มีฐานันตรา ตามคุณานุรูปก็มีเป็นอเนก ถึงพระราชทานเกียรติยศพิเศษอย่างสูง ทำนุบำรุงให้อยู่ในบ้านเมืองและราชสำนักก็มีดีหลี ทั้งนี้ก็โดยทรงพระเมตตาปรานีแก่เจ้านายมีมากปวงหลวงหลายในมณฑลพายัพ นับแต่บรรพบุรุษสืบสายมา แม้ถึงเหล่าท้าวพระยาประชาชน จะเป็นชาวมณฑลนี้เองก็ดี เป็นชนต่างด้าวชาวต่างประเทศที่เข้ามาพึ่งพระเดชพระบรมราชสมภาร ประกอบการอาชีพในมณฑลพายัพนี้ก็ดี ที่ได้มีความเจริญสืบกันมา ก็เพราะพระบุญญาบารมีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงทำนุบำรุงอุปถัมภ์ ให้ได้รับความยุติธรรมด้วยพระราชกำหนดกฎหมาย ให้ได้รับประโยชน์อุปการกิจทั้งหลายต่าง ๆ โดยตามทางวิถีรัฏฐาภิบาล ซึ่งทรงวิจารณ์ปกครองพระราชอาณาจักร โดยทรงพระกรุณารักไพร่ฟ้าข้าแผ่นดิน ทั่วธรณีนมณฑลพายัพ เป็นเหตุให้ได้รับความชื่นชมนิยมดี เพราะรำลึกถึงพระบารมีกรุณาธิคุณสถานหนึ่ง ยังพระเดชพระคุณอันอุฬารอีกสถานหนึ่งเล่า ซึ่งสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงทำนุบำรุงผดุงภูมิสถานบ้านเมือง ให้มณฑลพายัพเจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้น ครึกครื้นเป็นลำดับมาเป็นเหตุ

ให้สมบูรณ์พูนสวัสดิ์ และเจริญสมบัติวัฒนา ในปัจจุบันนี้ จะหาสมัยใดอื่นเทียบทันนั้นหามิได้ ทั้งนี้ไซร้ ก็โดยพระมหากรุณาธิคุณทรงอุปถัมภ์บำรุงมาเป็นนิรันดร จึงชักจูงใจไพร่ฟ้าประชากรให้มั่นคง ดำรงความสามิภักดิ์ในใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท แต่ว่าประชาชนชาวมณฑลนี้แต่ก่อนมามีน้อยคนหนักหนา ซึ่งจะได้พบโอกาสอันโสภาเผ่าแหน เห็นพระเจ้าอยู่หัวของตน เพราะเหตุทางคมนาคมยังขัดสนกันดาร ปานว่าอยู่ไกลสุดหล้าฟ้าเขียว แต่ด้วยอำนาจพระปรีชาสามารถอันฉับเฉลียวแห่งสมเด็จพระชนกนาถ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวซึ่งได้ทรงพระราชดำริเริ่มสร้างทางรถไฟ จนสามารถไปมากับพระมหานครได้โดยสะดวก กับทั้งอำนาจพระเมตตากรุณาในใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท ซึ่งทรงพระราชอุตสาหะเสด็จขึ้นมาในคราวกาลบัดนี้ เป็นคราวแรกซึ่งชาวมณฑลพายัพจะได้รับโอกาส กราบถวายบังคมเบื้องพระบาทยุคลแห่งสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของตนทั่วกัน จึงเห็นเป็นบุญลาภสำคัญอันมหาประเสริฐ ซึ่งบรรพบุรุษที่เกิดห่อนได้ประสบมาแต่กาลก่อนก็ เพราะเหตุนี้จำเดิมแต่ได้ทราบข่าวว่าจะได้รับเสด็จพระเจ้าอยู่หัวของตน ชนทั้งหลายในมณฑลพายัพนั้น ทั่วทุกชาติทุกชั้นบรรดาศักดิ์ก็พากันชื่นชมโสมนัสยินดีเต็มใจช่วยกันจัด จัดการเป็นภารธุระในการเตรียมรับเสด็จโดยเต็มกำลังด้วยรู้สึกในภวังค์ว่า จะได้ประจวบพบพานสพสมัยอันมิได้เคยมีมาแต่ปางก่อนนี้ ความรู้สึกเช่นนี้ยังมีเหตุการณ์ปรากฏในภูมิสถาน กระทำให้เป็นบุญญาธิสมภารยิ่งขึ้นเป็นอันดับมา เป็นต้นว่าเมื่อต้นปีฝนแล้ง จนหฤทัยเหี่ยวแห้งหวาดเกรงต่อทุพภิกขภัย ก็หายกลายไปเป็นอันอุดมสมบูรณ์ด้วยข้าวปลาธัญญาหาร ทั่วทั้งมณฑลแล้ว ยังบังเกิดมงคลคชสาร มาสู่พระบรมราชสมภารในระหว่างเวลาเตรียมการรับเสด็จธิราชไท้ เหตุดังนี้จึงเห็นได้ว่า เป็นด้วยพระ

บารมีบุญญาภินิหารบรมราชสมภาร แห่งใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท ซึ่งเสด็จขึ้นมาประพาสโปรดนิกรชนในมณฑลพายัพ โดยทรงพระมหากรุณาในครั้งนี้เป็นมหัศจรรย์ เปรียบเหมือนพระบารมีแห่งองค์พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าอันกล่าวสรรเสริญเข้าไว้ในพระบาลีว่า

มหาการุณิโก นาโถ หิตาย สพฺพปาณินำ
ปูเรตฺวา ปารมี สพฺพา ปตฺโต สมฺโพธิมุตฺตมำ

ว่าเป็นที่ตั้งที่พึ่งของสัตว์ ประกอบด้วยพระมหากรุณา ยังพระบารมีทั้งหลายทั้งปวงให้บริบูรณ์เต็ม เพื่อประโยชน์แก่สรรพสัตว์ทั้งหลาย ดังนี้

เอเตน สจฺจวชฺเชน โหตุ เต ชยมงฺคลำ

ขออำนาจสัจวาจาภาษิตซึ่งพรรณนามาทั้งนี้ ทั้งอานุภาพคุณพระมุนีศรีรัตนตรัย และเทพไท้ผู้มีไมตรีจิต ซึ่งทรงมหิทธิฤทธิ์รุ่งเรืองพรรณ จงคุ้มครองป้องกันพระขวัญล้นเกล้า ฯ ให้สถิตเที่ยงแท้สถาพร ในพระวรกายแห่งพระมหากษัตราธิราช กับทั้งสมเด็จพระนางนาถ อัครราชมเหสี เพิ่มพูนพระบารมีบุญญาภินิหาร ให้ทรงเจริญพระชนม์สุขทุกประการ ยั่งยืนนานในสิริราชสมบัติ สมบูรณ์ด้วยพระสิริสวัสดิพิพัฒนมงคล สรรพศุภผลสถาพรดุจดวงสุริยันและจันทรประจำโลกวิสัย อนึ่ง ขอให้ทรงสวัสดีมีชัยแก่อริราชบั่จจามิตรเป็นนิจกาล ทรงปกครองพระราชอาณาเขต พิเศษไพศาลด้วยเกียรติยศเกียรติคุณวิบุลยธรรมสุนทร เป็นที่พึ่งแก่ไพร่ฟ้าประชากร ร่มเย็นเป็นสุขทุกนครทั่วพระราชอาณาเขต ประเทศสยามรัฐสีมามณฑล ขอพระพรชัยมงคลทั้งนี้ จงประสิทธิ์แด่ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาททั้งสองพระองค์จงเมื่อมื้อทุกทิวาราตรี จงสุขสวัสดีทุกประการแด่เต่อ

ชยตุภวำ ชยมงฺคลำ

ขอเดชะ."

ในระหว่างที่กำลังอ่านคำกราบบังคมทูลเชิญพระขวัญ ผู้ซึ่งนั่งอยู่ในปะรำพลับพลายืนชื้นพร้อมกัน พออ่านจบแล้ว พร้อมกันเปล่งเสียงไชโย พระสงฆ์สวดชยันโต แตรวงบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี พอสุดเสียงแตรแล้ว เจ้านายชั้นผู้ใหญ่ มีราชชายา เจ้าดารารัศมี เจ้าจามรี เจ้ามหาพรหมสุรธาดา เจ้าแก้วนวรัฐ เจ้าจักร์คำขจรศักดิ์ รับสมมติเป็นผู้ผูกพระกรและพระบาทแห่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระบรมราชินี ถวายพระพรแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัสตอบดังนี้

พระราชดำรัสตอบสำหรับจังหวัดเชียงใหม่

"ทั้งตัวเราและสมเด็จพระราชินี ขอขอบใจท่านทั้งหลายที่พร้อมกันมาทำพิธีเชิญขวัญ เพื่ออวยชัยให้พรแก่เราทั้งสองในวันนี้ เรารู้สึกว่าเป็นสิริมงคลและความยินดี ด้วยเป็นพรของคนทั้งหลาย ทุกชาติทุกชั้นบรรดาศักดิ์ทั่วทั้งมณฑลพายัพ พร้อมกันมาอำนวยด้วยความภักดีไมตรีจิตต่อตัวเรา และถ้อยคำของท่านซึ่งกล่าวในคำเชิญขวัญนั้นก็จับใจ ด้วยล้วนเป็นความจริงอันกอปรด้วยคติ เป็นต้นว่า เมื่อครั้งชนชาติไทยในสยามประเทศนี้ยังแยกกันอยู่เป็นต่างพวกต่างอาณาเขตกันและกัน มิพวกนั้นก็พวกนี้ มักต้องตกอยู่ในอำนาจชาวประเทศอื่น เพราะมีกำลังน้อย ครั้นเมื่อรวมเป็นประเทศอันเดียวกันได้ ไทยเราก็ได้เป็นอิสระแก่ตนแต่นั้นมา มิได้มีพวกอื่นสามารถมาย่ำยีบีฑาได้อีก

การที่ไทยในสยามประเทศสามารถรวมกันได้ เพราะอาศัยพระบรมเดชานุภาพของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก และสมเด็จพระบวร

ราชเจ้ามหาสุรสิงหนาทราชอนุชาเป็นต้นเค้าก็เป็นความจริง แต่สมควรจะยกย่องผู้เป็นหัวหน้าของชาวมณฑลพายัพในสมัยนั้นด้วย คือเจ้าเจ็ดตนอันเป็นต้นตระกูลวงศ์ของเจ้านายเมืองเชียงใหม่ เมืองนครลำปาง และลำพูน กับทั้งเจ้าเมืองน่าน อันเป็นบรรพบุรุษของเจ้านายในเมืองนั้นที่ได้สามิภักดิ์แล้วช่วยรบพุ่งข้าศึก เป็นกำลังอย่างสำคัญของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทั้งสองพระองค์มาแต่เดิม เมื่อมาถึงชั้นบุตรหลานก็มีความซื่อตรงจงรักภักดีต่อสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในพระบรมราชวงศ์ทุกรัชกาลสืบมา ดังทรงพระกรุณาโปรดยกย่องวงศ์สกุล เจ้าเจ็ดตนและสกุลเจ้าเมืองน่าน ให้มียศเป็นเจ้าสืบกันมา ด้วยเป็นสกุลคู่พระบารมีของพระบรมราชจักรีวงศ์มาตั้งแต่ปฐมรัชกาล อันเป็นการสมควรยิ่งนัก ถึงตัวเราก็ตั้งใจว่าจะบำรุงรักษาสืบไปมิให้เสื่อมสูญ แต่ประเพณีที่นิยมกันในปัจจุบันนี้ ถือว่ายศศักดิ์อันมีโดยสกุลเป็นส่วนหนึ่ง ต่างกันกับตำแหน่งและอำนาจ แม้เจ้านายในพระราชวงศ์ของเรา ที่มียศศักดิ์ในราชสกุล ถ้าไม่มีความสามารถเสมอผู้อื่น ก็มิได้รับตำแหน่งหรืออำนาจในราชการบ้านเมือง เราจึงขอตักเตือนท่านทั้งหลายอันเป็นเชื้อสาย สมควรจะมียศสืบสกุลวงศ์ต่อไปภายหน้า จงเอาใจใส่แสวงหาคุณวิเศษให้มีความสามารถตามสมควร ถ้าได้เช่นนั้นก็เหมือนกับช่วยกำลังเรา ทั้งในส่วนราชการบ้านเมืองและที่ประสงค์จะทำนุบำรุงวงศ์สกุลของเจ้าเจ็ดตน และเจ้าเมืองน่านให้รุ่งเรืองถาวรสืบไป

ท่านทั้งหลายได้ยกย่องเกียรติยศในคำเชิญขวัญ ว่าตัวเราเป็นพระเจ้าแผ่นดินในพระบรมราชจักรีวงศ์พระองค์แรก ซึ่งได้เสด็จมายังมณฑลพายัพเมื่อราชาภิเษกแล้ว ให้ราษฎรได้โอกาสพบเห็นพระเจ้าอยู่หัวของตน ข้อนี้เราก็มีความยินดีที่ได้มีโอกาสมาพบปะคุ้นเคยกับเหล่าพสกนิกรถึงถิ่นสถานใน

มณฑลพายัพครั้งนี้ อันความคิดใคร่จะมายังมณฑลพายัพได้เกิดขึ้นแก่เรา ตั้งแต่แรกได้รับราชสมบัติ ด้วยประสงค์จะทำนุบำรุงประเทศสยามตามหน้าที่ของพระเจ้าแผ่นดินโดยเต็มกำลังและความสามารถของเรา เห็นว่ามณฑลพายัพแต่เดิมมาก็เป็นมณฑลสำคัญอันหนึ่งในพระราชอาณาเขต ครั้นเกิดทางรถไฟไปมากับกรุงเทพฯ ได้สะดวก ก็ปรากฏมีความเจริญรวดเร็ว แต่ตามธรรมดาความเจริญที่เกิดขึ้นนั้นจะเป็นไปในมณฑลพายัพนี้ก็ตาม หรือมณฑลอื่นก็ตาม ย่อมนำมาทั้งฝ่ายที่เป็นคุณและเป็นโทษแก่บ้านเมือง จึงต้องอาศัยวิธีการปกครองบ้านเมืองเป็นสำคัญขึ้นกว่าแต่ก่อน เพราะทุกวันนี้ การไปมาค้าขายและสมาคมเกี่ยวข้องกันในระหว่างนานาประเทศมีมากขึ้นทุกที ประเทศใดปกครองบ้านเมืองเป็นระเบียบเรียบร้อยมั่นคงดี ก็เป็นที่เคารพนับถือของประเทศอื่น ประเทศใดการปกครองแยกย้ายเป็นพวกเป็นเหล่าในประเทศอันเดียวกัน ก็มักเกิดวิบัติขัดข้องต่าง ๆ แม้ถึงเกิดภยันตรายก็มี ข้อนี้มีตัวอย่างซึ่งจะพึงเห็นได้ในเหล่าประเทศใกล้เคียงที่เคยเป็นมิตรหรือเคยเป็นศัตรูคู่รบกับเรามาแต่ก่อน ซึ่งต้องสูญสิ้นอิสรภาพไป ก็เพราะไม่จัดการปกครองบ้านเมืองให้สมควรแก่การดำเนินของโลกวิสัย ส่วนประเทศของเรานี้ไซร้ ได้อาศัยพระปรีชาญาณแห่งสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว คือสมเด็จพระบรมอัยกาธิราชและสมเด็จพระบรมชนกนาถของเราเป็นต้น ทรงพระราชอุตสาหะจัดการบ้านเมืองให้สมควรแก่กาลสมัยมาโดยลำดับ ประเทศสยามจึงมั่นคงและมีความเจริญรุ่งเรืองเห็นปานฉะนี้ เราก็ตั้งใจว่าจะดำเนินตามรอยพระบาทต่อไป จึงอุตส่าห์ขึ้นมาถึงมณฑลพายัพครั้งนี้ เพื่อประสงค์จะมาตรวจตราให้เห็นภูมิลำเนา และรู้กิจการในมณฑลด้วยตนเอง

ตั้งแต่เราเข้ามาในเขตมณฑล ก็เกิดชื่นชมโสมนัส ด้วยได้เห็นภูมิ

ลำเนาตั้งแต่เมืองแพร่ เมืองนครลำปาง เมืองเชียงราย ตลอดจนเมืองเชียงแสน ซึ่งเราได้ไปจนถึงสุดแดนพระราชอาณาเขต แล้วผ่านเมืองลำพูนมาถึงเมืองเชียงใหม่นี้ ล้วนเป็นที่อุดมด้วยไร่นาป่าไม้อันมีค่า ผู้คนพลเมืองที่ได้พบปะมาก็ล้วนมีสัมมาคารวะ ต้อนรับเราด้วยความนิยมยินดีเห็นประจักษ์แก่ตา มาจนได้เห็นการที่จัดรับรอง ณ เมืองเชียงใหม่นี้เป็นการใหญ่โตครึกครื้นสมกับเมืองอันเป็นโบราณราชธานี และเป็นที่บังคับการมณฑลในปัจจุบันก็ยิ่งพูนเพิ่มความโสมนัสทั้งตัวเรา และสมเด็จพระราชินีด้วยเห็นความจงรักภักดีในพระราชหฤทัยของท่านทั้งหลาย ทั้งเจ้านายชายหญิง ข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยตลอดจนสมณคณาจารย์ คฤหบดี พ่อค้า ประชาชนทุกชาติทุกภาษา ขอจงได้รับความขอบใจของเราทั้งสองอย่างยิ่งให้ทั่วกัน

เมื่อสมเด็จ พระบรมชนกนาถ ของเราโปรดให้สร้าง ทางรถไฟมา เมืองเชียงใหม่ ได้แสดงพระราชประสงค์ไว้ในครั้งนั้นว่า ถ้าทางรถไฟสร้างสำเร็จแล้วเมื่อใด จะเสด็จขึ้นมาประทับสำราญพระราชอิริยาบถ ณ เมืองเชียงใหม่ให้เนือง ๆ อย่างเป็นราชธานีทางฝ่ายเหนือ เมื่อเราได้มาเห็นบ้านเมืองและมาคุ้นเคยกับผู้คนในมณฑลพายัพครั้งนี้ เห็นว่ากระแสพระราชดำรินั้นสมควรยิ่งนัก ด้วยเมืองเชียงใหม่ใหญ่โตเคยเป็นราชธานีแห่งหนึ่งในพงศาวดารของไทย ทั้งเป็นที่มีความผาสุกในฤดูหนาว สมควรเป็นที่ประทับของพระเจ้าแผ่นดินได้ตามฤดูกาล แต่ครั้งนี้เรามาในทางราชการ แม้ท่านทั้งหลายจัดการรับรองด้วยความเต็มใจ ก็เป็นการใหญ่โตต้องเหน็ดเหนื่อยและสิ้นเปลืองมากนัก เราหวังว่าในวันหน้าถ้ามีโอกาสเมื่อใด จะมายังเมืองเชียงใหม่อีก แต่จะมาเหมือนแปรราชสำนักเป็นปกติ ให้ท่านทั้งหลายรับรองเพียงอย่าง

ต้อนรับผู้เป็นมิตรสหาย จะได้ทำความคุ้นเคยต่อกันให้สนิทยิ่งขึ้น

เพื่อเป็นเครื่องหมายที่เราได้มาถึงเมืองเชียงใหม่ครั้งแรก เราจะมอบพระแสงราชศัสตราชั้นสูงสำหรับมณฑลให้ไว้เป็นเกียรติยศเมืองเชียงใหม่องค์หนึ่ง อันพระแสงราชศัสตรานี้ สมเด็จพระบรมชนกนาถของเราได้ทรงพระราชดำริสร้างขึ้นพระราชทานหัวเมืองสำคัญ ซึ่งเสด็จไปถึงให้รักษาไว้สำหรับชุบทำน้ำพระพิพัฒน์สัตยา และเป็นที่สักการะต่างพระองค์พระเจ้าแผ่นดิน ท่านทั้งหลายจงรับพระแสงราชศัสตราไว้พร้อมด้วยพรของเรา ขอให้ท่านทั้งหลายทั้งปวง จงเจริญสุขสวัสดิพิพัฒนมงคลชนมายุสถาพรทั่วทั้งจังหวัดเชียงใหม่ และขอให้เมืองเชียงใหม่ จงเจริญรุ่งเรือง ทั้งความสุขและสมบัติวัฒนาการเป็นนิจนิรันดร เทอญ."

เสด็จเมืองลำพูน

พระราชทานพระแสงราชศัสตรา

วันที่ ๒๖ เวลา ๑๐.๐๐ นาฬิกา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเครื่องเต็มยศราชการสนาม ประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ทรงสอดสายสะพายมหาจักรีบรมราชวงศ์พร้อมด้วยสมเด็จพระบรมราชินี เสด็จประทับรถยนต์พระที่นั่งจากที่ประทับแรมศาลารัฐบาลมณฑลพายัพไปยังจังหวัดลำพูน ตามระยะทางที่เสด็จตั้งแต่จังหวัดเชียงใหม่ตลอดไปจนถึงจังหวัดลำพูน วัดและบ้านราษฎรที่อยู่ริมถนนได้ตกแต่งบ้านเรือนตั้งเครื่องบูชา พระสงฆ์คอยสวดถวายชัยมงคลคาถาตามปะรำหน้าวัด และประน้ำพระพุทธมนต์ตลอดทางที่ชายเขตจังหวัดเชียงใหม่ต่อกับจังหวัดลำพูน ข้าราชการเมืองลำพูนได้แต่ง

ซุ้มใบไม้และดอกไม้สด มีกรมการอำเภอเมืองกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้านคอยเฝ้ารับเสด็จ พอเสด็จถึงวัดพระธาตุหริภุญชัยเมืองลำพูน รถพระที่นั่งหยุดที่หน้าวัด กองทหารทำวันทยาวุธ แตรวงบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี ในขณะนั้น นายพลตรี เจ้าจักรคำขจรศักดิ์ เจ้าผู้ครองนครลำพูน ได้เชิญพานดอกไม้ธูปเทียนเครื่องบูชายิ่ง กราบบังคมทูลพระกรุณาเชิญเสด็จ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระบรมราชินีเสด็จพระราชดำเนินเข้าสู่พระวิหารหลวง พร้อมด้วยเจ้านายข้าราชการฝ่ายทหารพลเรือน ซึ่งแต่งเครื่องเต็มยศเฝ้ารับเสด็จ ทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการพระพุทธปฏิมากรแล้ว เจ้าจักรคำขจรศักดิ์ได้อ่านคำกราบบังคมทูลพระกรุณาถวายพระพรชัยมงคล ดังนี้

คำถวายชัยมงคลสำหรับเมืองลำพูน

"สรวมชีพ ข้าพระพุทธเจ้าเหล่าพศกนิกรในใต้พระบวรบงกชมาศบาทยุคล อันพึ่งพระบรมราชสมภารอยู่ทั่วทุกแห่งแหล่งตำบลในเขตจังหวัดลำพูน ร่วมสมานฉันท์ให้ข้าพระพุทธเจ้ากราบบังคมทูลให้ทรงทราบ ซึ่งความยินดีที่ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท กับทั้งสมเด็จพระนางนาถบรมราชินีเสด็จมายังมณฑลพายัพในครั้งนี้ แล้วทรงพระราชอุตสาหะเสด็จมาให้ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายได้มีโอกาสกราบถวายบังคมถึงเมืองนครลำพูน ทั้งนี้ก็ด้วยทรงพระกรุณาเป็นมูลแห่งพระราชอุตสาหะเสด็จมาโปรดเกล้า ฯ ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายในวันนี้ จึงพากันชื่นชมยินดีในพระเดชพระคุณเป็นล้นเกล้า ฯ หาที่สุดมิได้

อันเมืองนครลำพูนนี้ไซร้ แม้เป็นราชธานีเก่าก่อนเมืองอื่นในมณฑล

พายัพ ตั้งแต่สร้างเมืองเชียงใหม่ขึ้นในที่ใกล้แล้ว ก็กลายเป็นแต่อย่างสาขาของเมืองเชียงใหม่มา ทั้งในสมัยเมื่อประเทศลานนามีความรุ่งเรืองและเมื่อเสื่อมทรามความเจริญ ตกอยู่ในอำนาจของชาติอื่น ต่อถึงรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก เมื่อได้ทรงกู้หัวเมืองมณฑลพายัพให้กลับคืนเป็นของไทยได้หมดแล้ว จึงได้โปรดให้ตั้งเมืองลำพูนขึ้นต่างหาก และให้ขึ้นตรงต่อกรุงเทพพระมหานคร และทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ต้นตระกูล ณ ลำพูน ปกครองฉลองพระเดชพระคุณ จึงตั้งวงศ์ตระกูลมีเชื้อสายสืบมาและเมืองลำพูนก็คงเป็นเมืองใหญ่เมืองหนึ่งอยู่ในมณฑลพายัพมาจนบัดนี้ พระมหากรุณาธิคุณอันใด ซึ่งสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในพระบรมราชวงศ์ได้ทรงโปรดเกล้า ฯ แก่ชาวเมืองอื่นในมณฑลพายัพก็ดี หรือหน้าที่ราชการอันใดอันเป็นโอกาสซึ่งหัวเมืองในมณฑลพายัพได้สนองพระเดชพระคุณก็ดี ชาวเมืองลำพูนก็ได้รับผลแห่งพระมหากรุณา และโอกาสที่ทำความชอบความดีเสมอเหมือนกับเมืองอื่น เมืองลำพูนจึงได้มีความเจริญสุขสถาพรถึงเพียงนี้ เป็นเหตุให้ประชาชนมั่นคงในความกตัญญูกตเวทีต่อใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาทอยู่เป็นนิจนิรันดร ครั้นมาประสบโอกาสอันนับว่าเป็นมงคลอันยอดยิ่ง ด้วยทรงพระกรุณาเสด็จมาให้ได้เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทถึงบ้านเมือง จึงบังเกิดความชื่นชมโสมนัสจัดการเตรียมรับเสด็จโดยเต็มกำลัง และพร้อมกันมาสู่ที่เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทในเวลาวันนี้ เพื่อจะขอบพระเดชพระคุณและถวายพระพรชัยมงคล ขออำนาจคุณพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอันพระบรมสารีริกธาตุสถิตเป็นหลักอยู่ในหริภุญชัยนคร เป็นศาสนานุสรณ์ของชนทั้งหลาย กับทั้งคุณแห่งพระธรรมเจ้า และพระสงฆเจ้าจงบันดาลคุ้มครองป้องกันสรรพอุปัทวันตรายอย่าให้พ้องพานในใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาททั้งสองพระองค์เป็นนิจกาล ขอ

ให้ทรงประสบแต่พระบรมสุขเกษมสานต์ สรรพสิริสวัสดิพิพัฒนมงคล พระชนมายุสถาพร ให้ทรงชนะศัตรูหมู่ดัสกรทั่วทิศานุทิศ เจริญพระเกียรติคุณวิบุลยฤทธิ์ เสด็จสถิตเป็นที่พึ่งของข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายจิรฐิติกาล เทอญ."

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ

เมื่อจบแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัสตอบ ดังนี้

พระราชดำรัสตอบสำหรับเมืองลำพูน

"ขอท่านทั้งหลายจงรับความขอบใจ ทั้งในตัวเราและในสมเด็จพระราชินีที่ท่านทั้งหลายได้พร้อมกันต้อนรับและอวยชัยให้พรเราทั้งสองด้วยความจงรักภักดีในวันมาถึงเมืองลำพูนวันนี้ ฝ่ายเราก็มีความยินดีที่ได้โอกาสมาเห็นเมืองลำพูน และมาได้พบท่านทั้งหลายตลอดจนประชาชนชาวเมืองลำพูนทุกชั้นบรรดาศักดิ์

เมืองลำพูนนี้ ควรนับว่าเป็นเมืองสำคัญ เพราะเป็นราชธานีของอาณาเขตหริภุญชัย ซึ่งตั้งมาเก่าก่อนเมืองอื่น ๆ ในมณฑลนี้ และมีพระธาตุหริภุญชัยมหาเจดียสถานอันเป็นหลักแห่งตำนานการอุปถัมภก พระพุทธศาสนาให้รุ่งเรืองในสยามประเทศแต่ปางก่อนอยู่เป็นสำคัญ ซึ่งสมควรยกย่องว่าไทยชาวมณฑลนี้ ได้เคยมีศรัทธาสามารถเป็นอย่างยอดเยี่ยม ทั้งในศิลปาคมการสร้างพระพุทธเจดีย์ และความพากเพียรเรียนมคธภาษา จนสามารถแต่งคัมภีร์พุทธวัจนาธิบายได้ประโยชน์มาจนทุกวันนี้ แต่บ้านเมืองในลานนาถึงกาลวิบัติ พระพุทธศาสนาก็เศร้าหมอง จนสงฆมณฑลเสื่อมทรามระส่ำระสายมาช้านาน แม้เมื่อถึงอาณาเขตลานนาไทยได้คืนมารวมเป็นอันเดียวกันกับ

ประเทศสยามแล้วก็ดี การฟื้นพระพุทธศาสนาในมณฑลพายัพยังต้องรอมาอีกช้านาน ด้วยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในรัชกาลแต่ก่อน ๆ ต้องทรงจัดการป้องกันอริราชศัตรูภายนอก และวางระเบียบการปกครองภายในพระราชอาณาเขตทั้งเป็นสมัยเมื่อการคมนาคมยังลำบากอยู่ มาจนถึงรัชกาลสมเด็จพระบิยมหาราช พระบรมชนกนาถของเรา จึงได้เริ่มทรงจัดการฟื้นพระพุทธศาสนาในมณฑลนี้มา โดยทรงพระราชดำริจะให้พุทธจักร และอาณาจักรเจริญรุ่งเรืองสมกับสมัย เป็นต้นว่าในการสั่งสอนประชาชนทั้งหลาย ให้รัฐบาลเอาเป็นธุระสั่งสอนส่วนคดีโลก ให้พระสงฆ์รับภาระสั่งสอนส่วนคดีธรรม เป็นอุปการะแก่กันดังนี้ สมเด็จพระบรมเชษฐาธิราชของเราก็ได้โปรดให้จัดการสืบมาโดยทางนั้น

เราขึ้นมาถึงมณฑลพายัพคราวนี้ มีความยินดีด้วยได้เห็นความเจริญของบ้านเมืองและประชาชนโดยประการต่าง ๆ ดังได้กล่าวแล้ว ณ จังหวัดอื่นๆ จะถือโอกาสนี้กล่าวเพิ่มเติมถึงความยินดีที่ได้สังเกตเห็นความเจริญรุ่งเรืองในส่วนพระศาสนาและการศึกษาในมณฑลพายัพ เป็นต้นว่าพระสงฆ์เถรานุเถระซึ่งทรงคุณธรรมควรเลื่อมใส ได้มีฐานันดรถึงเป็นพระราชาคณะและพระครูก็มีทุกจังหวัด ยังเหล่าพระสงฆ์ซึ่งเอาใจใส่เล่าเรียนพระพุทธวจนะ มีความรู้ถึงเป็นนักธรรมก็มากขึ้นทุกปี แม้พระภิกษุสงฆ์สามัญซึ่งอยู่ตามอารามในบ้านเมือง ก็สำรวมสิกขาวินัยเคร่งครัดขึ้นกว่าแต่ก่อน ทั้งนี้เห็นได้ชัดว่า เพราะพระพุทธศาสนารุ่งเรืองขึ้น ยังอีกประการหนึ่ง เมื่อเราได้เห็นโรงเรียนและเด็กนักเรียนทั้งชายหญิงจำนวนมากมาย มีแพร่หลายทั่วไปทุกจังหวัด ก็รู้สึกชื่นชมโสมนัส ด้วยเห็นว่าจะเป็นประโยชน์แก่ประชาชนยิ่งนักในภายหน้า อนึ่งชาวมณฑลพายัพนี้ เราเชื่อว่ามีอุปนิสัยควรจะฝึกหัดให้เป็นพลเมืองดีได้

เพราะสังเกตเห็นดังเช่นลูกเสือก็ดี หรือทหารและตำรวจภูธรก็ดี เมื่อได้รับความฝึกหัดอบรมแล้ว ก็แคล่วคล่องว่องไวและมีอัธยาศัยเบิ่นสง่าน่าชม เพราะฉะนั้นเราจึงยินดีด้วยความเจริญของการศึกษา ซึ่งได้มีในมณฑลพายัพด้วยอีกอย่างหนึ่ง หวังว่าความเจริญดังกล่าวมา ยังจะยิ่งรุ่งเรืองขึ้นไปในภายหน้า

เรามาครั้งนี้เบิ่นที่แรกที่จะได้มาถึงเมืองลำพูน เพราะเราเห็นว่าเบิ่นเมืองสำคัญอันหนึ่งด้วยเหตุดังกล่าวแล้ว จึงได้สร้างพระแสงราชศัสตราตามแบบอย่างซึ่งสมเด็จพระบรมชนกนาถของเราได้ทรงสถาปนาไว้ เพื่อจะมอบให้เบิ่นเกียรติยศแก่เมืองลำพูนองค์หนึ่ง จะได้รักษาไว้สำหรับชุบทำน้ำพระพิพัฒน์สัตยา และเบิ่นที่สักการะแทนพระองค์สมเด็จพระเจ้าแผ่นดินให้เบิ่นสวัสดิมงคล ขอให้ท่านทั้งหลายจงรับพระแสงราชศัสตราในเวลานี้พร้อมทั้งพรของเรา ขออานุภาพคุณพระศรีรัตนตรัยและเทพดาซึ่งอภิบาลรักษาพระมหาธาตุหริภุญชัย จงบันดาลให้ชาวเมืองลำพูนทั้งปวง เจริญด้วยจตุรพิธพรเบิ่นนิจกาล และให้เมืองลำพูนสมบูรณ์พูนสุขทั่วเขตจังหวัดทุกเมื่อ เทอญ"

เมื่อทรงมีพระราชดำรัสตอบแล้ว จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานพระแสงราชศัสตราแก่เจ้าจักรคำขจรศักดิ์ เจ้าผู้ครองนคร พระสงฆ์มีพระเทพมุนีเบิ่นประธาน สวดชยันโต เจ้าจักรคำขจรศักดิ์กราบบังคมทูลพระกรุณาแสดงความสามิภักดิ์แล้ว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ประถมาภรณ์ช้างเผือก กับสัญญาบัตรยศนายพลตรีทหารบก แก่ นายพลตรี เจ้าจักรคำขจรศักดิ์ เจ้าผู้ครองนคร ตริตราภรณ์ช้างเผือกแก่อำมาตย์เอก พระยาวิชิตรักษาตักศิลาบุรินทร์ ปลัดมณฑลประจำจังหวัด แล้วนายพลตรี เจ้าจักรคำขจรศักดิ์ได้เชิญขันทองคำ ๑ ขัน ปักดอกไม้

ทูลเกล้า ฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เจ้าส่วนบุญ ภรรยาเจ้าจักรคำขจรศักดิ์ได้เชิญขันทองคำ ๑ ขัน ปั๋กดอกไม้ทูลเกล้า ฯ ถวายสมเด็จพระบรมราชินี ขันทั้ง ๒ นี้มีน้ำหนักทองคำรวม ๑๐๐ บาท สลักลายเป็นตำนานเมืองนครลำพูน แล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จไปที่พระสงฆ์ มีพระราชดำรัสพอสมควร พระราชาคณะถวายอติเรกแล้ว เสด็จพระราชดำเนินออกทางหลังพระวิหาร ทรงพระสุหร่ายและทรงชักเชือกเลื่อนขันน้ำสรงขึ้นทางรอกสรงน้ำพระมหาธาตุ แล้วโปรดเกล้า ฯ ให้เจ้าพนักงานเชิญผ้าสีชมพูไปห่มพระมหาธาตุ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวถวายต้นไม้ทองเงินคู่ ๑ สมเด็จพระบรมราชินีถวายต้นไม้ทองเงินคู่ ๑ และศิลาเชิงเป็นที่ปั๋กดอกไม้คู่ ๑ เป็นราชสักการบูชา และทรงเทียนนมัสการพระมหาธาตุหริภุญชัยแล้ว โปรดเกล้า ฯ ให้เจ้าพนักงานเบิกแว่น เจ้านายข้าราชการฝ่ายทหารพลเรือนทั้งผู้ใหญ่ผู้น้อยเวียนเทียนสมโภชพระมหาธาตุหริภุญชัย เป็นเสร็จการพระราชพิธี

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระบรมราชินี เสด็จโดยรถยนต์พระที่นั่งจากวัดพระมหาธาตุหริภุญชัย ไปประทับร้อนและเสวยพระกระยาหาร ซึ่งนายพลตรีเจ้าจักรคำขจรศักดิ์ เจ้าผู้ครองนคร จัดถวาย ณ ศาลากลางจังหวัดลำพูน เสวยเสร็จ เสด็จลงมาประทับ ณ มุขชั้นล่างแห่งศาลากลาง นายพลตรี เจ้าจักรคำขจรศักดิ์ เจ้าผู้ครองนคร เฝ้าทูลเกล้า ฯ ถวายรายงานทุกหน้าที่แผนกการ แล้วเจ้านายฝ่ายหญิงและภรรยาข้าราชการเฝ้าทูลเกล้า ฯ ถวายสิ่งของต่าง ๆ อันเป็นของพื้นเมืองลำพูน

เวลา ๑๖.๐๐ นาฬิกา เสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรพิพิธภัณฑ์ที่ศาลาระเบียงวัดพระมหาธาตุหริภุญชัย แล้วเสด็จประพาสวัดกู่กุด ทอดพระเนตรเจดีย์สี่เหลี่ยม มีรูปพระยืนเป็นชั้น ๆ ผิมือปั้นอย่างขอมโบราณ อยู่ห่าง

959.3057 น.30 ร.5300 LAO
ก 131 ก

จากเมืองไประยะทาง ๒ กิโลเมตร ทรงฉายรูปพระเจดีย์แล้ว เสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่งกลับตามทางเดิม เลี้ยวถนนอินทยงยศ ตรงไปเลี้ยวถนนสายไปสถานีรถไฟ เลียบทางรถไฟไปเลี้ยวถนนทางขวาถึงวัดพระยืน ซึ่งอยู่ห่างจากเมืองลำพูนทาง ๓ กิโลเมตร หยุดรถพระที่นั่งเสด็จทอดพระเนตรสถานที่ต่าง ๆ ในวัดพอควรแก่เวลาแล้ว เสด็จพระราชดำเนินกลับที่ประทับเชียงใหม่

ในการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินี เสด็จพระราชดำเนินเลียบมณฑลฝ่ายเหนือครั้งนี้ ระหว่างเวลาประทับอยู่จังหวัดใด ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานสิ่งของแก่เจ้านายข้าราชการ และราษฎรบางคนทั้งฝ่ายชายและหญิงที่ได้มีส่วนช่วยเหลือสนองพระเดชพระคุณรับเสด็จ มีรายนามในบัญชีต่อไปนี้*

เลขที่	ยศ	รายนาม	ตำแหน่ง	วันรับ
		ซองบุหรี่ทองคำ ป.ป.ร. ลงยาชั้น ๒		
๒	มหาอำมาตย์โท	เจ้าจักรคำขจรศักดิ์ (น้อยจักรคำ ณ ลำพูน)	เจ้าผู้ครองนครลำพูน	๒/๑๑/๖๙
		ซองบุหรี่เงิน ป.ป.ร. ทองคำชั้น ๓		
๑๙	รองอำมาตย์เอก	เจ้าสุริยวงศ์ (เมืองแก้ว ณ ลำพูน)	ลำพูน	๔/๑๑/๖๙

* ที่ตีพิมพ์ในนี้ ได้คัดมาแต่เฉพาะที่เกี่ยวกับจังหวัดลำพูน

เลขที่	ยศ	รายนาม	ตำแหน่ง	วันรับ
		แหนบ ป.ป.ร. ทองคำลงยาชั้น ๑		
๒๙	นายพลตรี	เจ้าจักรคำขจรศักดิ์ (น้อยจักรคำ ณ ลำพูน)	เจ้าผู้ครองนครลำพูน	๕/๑๑/๖๙
		แหนบป.ป.ร.ทองคำ		
๖๓	อำมาตย์เอก	พระยาวิชิตรักษา (เลื่อง สุวรรณบาตร์)	ผู้ว่าราชการจังหวัดลำพูน	๒/๑๑/๖๙
๗๔	อำมาตย์ตรี	พระวรวุฒิวินิจฉัย (เพีย สกณะเสน)	ผู้พิพากษาศาลลำพูน	๔/๑๑/๖๙
		แหนบเงิน ป.ป.ร. ทองคำชั้น ๓		
๒๕๖	รองอำมาตย์โท	ขุนกัลยาณวาท (สอน จินตวนิช)	ธรรมการจังหวัดลำพูน	๒/๑๑/๖๙
๒๕๗	รองอำมาตย์ตรี	เสวก เรืองอำพร	ครูโรงเรียน	๒/๑๑/๖๙
๒๕๘	รองอำมาตย์ตรี	หลวงประสารคดีชน (เลื่อน บุญโสมะ)	จ่าจังหวัด	๒/๑๑/๖๙
๒๕๙	รองอำมาตย์โท	หลวงวิโรจน์รัฐกิจ (เปรื่อง โรจนกุล)	นายอำเภอปากย่อง	๒/๑๑/๖๙
๒๖๐	รองอำมาตย์เอก	หลวงประชุมธนสาร (ประชุม สมิตินันท์)	คลังจังหวัดลำพูน	๒/๑๑/๖๙
๒๖๑	รองอำมาตย์โท	หลวงประจันทคดี (ลิ้นจี่ ธนันประภัศ)	อัยการจังหวัด	๒/๑๑/๖๙

เลขที่	ยศ	รายนาม	ตำแหน่ง	วันรับ
๒๖๒	ว่าที่ รองอำมาตย์ตรี	สมุก อุทัยทัต	แพ่งจังหวัด ลำพูน	๒/๑๑/๖๙
๒๖๓	รองอำมาตย์ตรี	ขุนลำพูนทัณฑการี (แน่น จอมปรีชา)	พะทำมะรง	๒/๑๑/๖๙
๒๖๔	นายร้อยโท	ขุนประมาณพลนิกาย (คำ บั๋ทมาคม)	สัสดีจังหวัด ลำพูน	๒/๑๑/๖๙
๒๖๕	รองอำมาตย์เอก	เจ้าราชภาติกวงศ์	เสนานา	๒/๑๑/๖๙
๒๖๖	รองอำมาตย์ตรี	ขุนมิลินทานุชธนารักษ์ (นิน มิลินทานุช)	สรรพากร จังหวัด	๒/๑๑/๖๙

เลขที่	รายนาม	นามสกุล หรือนามสามี	ตำบล	วันรับ
	เข็ม ป.ป.ร. ทองคำฝังเพชรชั้น ๑			
๓๙๔	เจ้าส่วนบุญ ณ ลำพูน	ภรรยา เจ้าจักรคำขจรศักดิ์	ลำพูน	๒/๑๑/๖๙
	เข็ม ป.ป.ร. ทองคำฝังไข่มุกชั้น ๒			
๔๐๕	คุณหญิงจัน	พระยาวิชิตรักษา	ลำพูน	๒/๑๑/๖๙
	เข็ม ป.ป.ร. - ร.พ. ทองคำฝังเพชรชั้น ๑			
๔๗๖	เจ้าส่วนบุญ	เจ้าจักรคำขจรศักดิ์	ลำพูน	๒/๑๑/๖๙

เลขที่	รายนาม	นามบิดา	ตำบล	วันรับ
	เสมา ป.ป.ร. ทองคำชั้น ๓			
๔๙๒	เด็กหญิงปทุมมา ณ ลำพูน	นายน้อยโดด	ลำพูน	๔/๑๑/๖๙
	ปิ่น ป.ป.ร. – ร.พ. ลงยาฝังเพชรชั้น ๑			
๔๙๙	เจ้าส่วนบุญ	ภรรยาเจ้าจักรคำขจรศักดิ์	ลำพูน	๔/๑๑/๖๙
๕๐๔	เจ้าลำเจียก	เจ้าจักรคำขจรศักดิ์	ลำพูน	๔/๑๑/๖๙
๕๐๕	เจ้าวรรณรา	เจ้าจักรคำขจรศักดิ์	ลำพูน	๔/๑๑/๖๙

หอสมุดแห่งชาติสาขานครราชสีมา

พิมพ์ที่โรงพิมพรุ่งเรืองธรรม ถนนพระราม ๖ ซอยมั่นสิน ๒ พระนคร
นายรวล รุ่งเรืองธรรม ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา ๒๕๐๗ โทร. ๗๑๘๖๖